

मेहता मराठी ग्रंथजगत

सप्टेंबर, २०२१

पृष्ठे ६८ किंमत : रु.१५

वर्ष एकविसावे

अंक नववा

रवीन्द्रनाथ टागोर ३० सप्टेंबर

जागतिक अनुवाद दिन

रामपूज्य दलाई लामा

सुधा मूर्ती जॉन ग्रे

इयान फ्लेमिंग

मॅडेलिन लेन्नाल करेन रोझ

मायकेल क्रायटन एस.एल. भैरप्पा

किरण बेदी रॉबिन कुक

ली चाइल्ड गुलजार

फ्रेडरिक फोरसाइथ ओशो

मारिओ पझो स्टीव्ह मार्टिनी

दोन संस्कृतींची जोडतो नाळ

ल्यूसी/स्टाफम/किफम डेव्हिड रॉय

सीमेपार घडवतो संवाद

अलिस्टर मॅक्लीन रेई किमुरा डेबोरा एलिस

यू.आर.अनंतमूर्ती नारायण मूर्ती

डॉ.ए.पी.जे.अब्दुल कलाम हॅरिएट लर्नर बर्नी सिगल

दिनकर जोषी अतुल गवांदे

अरुण शौरी ध्रुव भट्ट जॉन ग्रिशॅम

बिजयालक्ष्मी होता

अनुवाद
डॉ.ए.पी.जे.अब्दुल कलाम

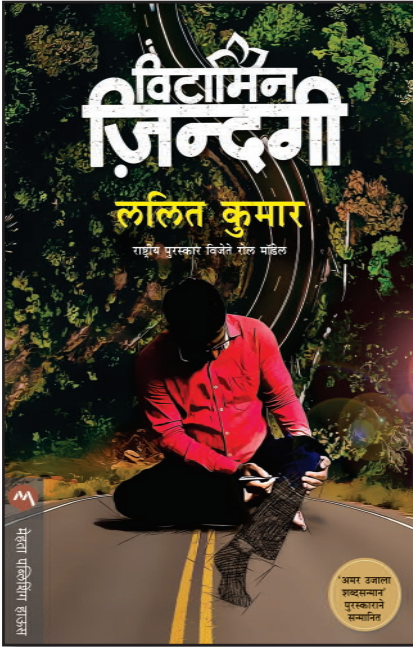
नवीन संहिता... नवा आशय...

दुर्दम्य इच्छाशक्तीच्या जोरावर 'वेगळा ते विशेष'
प्रवास करणाऱ्या ललितची विटामिन ज़िन्दगी...

विटामिन ज़िन्दगी

लेखक
ललित कुमार
अनुवाद
मंजिरी धामणकर

पृष्ठसंख्या : २१६

किंमत : ₹२८०

पोस्टेज : ₹५०

 Book Available

मेहता मराठी ग्रंथजगत

◆ सप्टेंबर २०२१ ◆ वर्ष एकविसावे ◆ अंक नववा

संपादक

सुनील मेहता

संस्थापक संपादक

शंकर सारडा

संपादन साहाय्य

योजना यादव, पूजा भडांगे

अंकाची किंमत १५ रु.

वर्गणी मनीऑर्डरने अथवा

ऑनलाईन पाठवावी.

प्रसिद्धी :

दरमहा ११ तारखेस

मांडणी-अक्षरजुळणी

मेहता
पब्लिशिंग
हाऊस

अनुक्रमणिका

संपादकीय	४
साहित्यवार्ता	१०
श्रद्धांजली	१६
एक एक पान घडताना...	१८
पुस्तक परिचय	
भारतीय सैनिक	२६
करुणेचा स्वर	२८
विटामिन जिन्दगी	३२
मी भारतीय	३६
अनुचित	४२
अभिप्राय	४९
दिनविशेष	६२

संपादक-मुद्रक-प्रकाशक : सुनील मेहता,
१९४१ सदाशिव पेठ, माडीवाले कॉलनी, बाजीराव रोड, टेलिफोन भवनसमोर,
पुणे ४११ ०३० फोन : ०२०-२४४७६९२४/२४४७५४६२
E-mail : mmgj@mehtapublishinghouse.com

'मेहता मराठी ग्रंथजगत' हे मासिक मालक, मुद्रक व प्रकाशक सुनील अनिल मेहता यांनी जय गणेश ऑफसेट, २०/१डी/१अ, सोमवार पेठ, महाराजा लॉज मागे, पुणे- ४११०११ येथे छापून मेहता होम, १वर मजला, १९४१, सदाशिव पेठ, पुणे - ४११०३० येथे प्रसिद्ध केले. संपादक - सुनील अनिल मेहता.

'Mehta Marathi Granth Jagat' monthly is owned, Printed & Published by Sunil Anil Mehta, Printed at Jai Ganesh Offset, 20/1D/1A, Somvar Peth, Behind Maharaja Lodge, Pune - 411 011 & Published at Mehta Home, 1 & 2 Floor, 1941, Sadashiv Peth, Pune - 411 030. Editor - Sunil Anil Mehta.

मेहता मराठी ग्रंथजगत : सप्टेंबर २०२१ । ३

विजयाचे सुवर्णक्षण ते जगण्याचा संघर्ष

टोकियोत रंगलेल्या ऑलिम्पिक सामन्यांनी गाजलेला मागचा महिना भारतीयांसाठी मोठ्या आनंदाचा, अभिमानाचा आणि विजयाचा ठरलाय. संपूर्ण देशात उत्साहाचे, औत्सुक्याचे वारे वाहत असतानाच भारतीय खेळाडूंनी एक अनोखा इतिहास रचलाय. विविध खेळात रौप्यपदक, कांस्यपदक जिंकत नीरज चोप्राच्या भालाफेकीने ऑलिम्पिक सामन्यांचा शेवटचा दिवस अक्षरशः 'गोल्ड' केला. नीरजच्या खेळाने भारताच्या शिरपेचात सुवर्णपदकाचा तुरा तर अभिमानाने रोवला गेलाच; शिवाय यंदाच्या ऑलिम्पिक सामन्यांतील भारताचा विजय पाहता केवळ शैक्षणिक शिक्षणच करिअरचा मार्ग मोकळा करत नसून खेळांकडेसुद्धा करिअरची उत्तम संधी म्हणून बघता येते, असा विश्वास भारतीय पालकांत आणि तरुणाईत वाढीस लागल्याचं दिसून येतंय.

एकीकडं भारतीय स्वातंत्र्याच्या अमृतमहोत्सवी वर्षाचा उत्साह, ऑलिम्पिकची धामधूम, तर दुसरीकडं अफगाणिस्तानात माजलेला तालिबानी दहशतवाद. देशापेक्षा धर्म

मोठा होत गेला की एखादी संस्कृती, तिथलं जीवन आणि तिथल्या नागरिकांचं जगणं कसं रसातळाला जातं याची जिवंत चित्रं आज आपण माध्यमांवरून पाहत आहोत. एका संस्कृत सुभाषितात स्त्रीचं वर्णन 'वज्रादपि कठोराणि । मृदुनि कुसुमादपि' अर्थात जी वज्राहूनही कठोर आणि कुसुमाहूनही मृदू आहे असं केलं आहे. एकीकडे आपण शक्तीचं प्रतीक म्हणून पिढ्यान्पिढ्या तिचा गौरव करतो तर दुसरीकडे अफगाणात तिच्याच स्वातंत्र्यावर गदा येते. तिथला सगळा अमानुष छळ पाहून थरकाप उडतोय. आबालवृद्धांची जीव मुठीत घेऊन जगण्यासाठी चाललेली धावपळ, मृत्यूचे आकडे, लहानग्यांचे हृदय पिळवटून टाकणारे फोटो पाहून विदीर्ण मनाने व्यक्त होणारा शोक आणि ही परिस्थिती लवकर निवळण्यासाठी समस्त मनांनी केलेल्या प्रार्थना लवकरात लवकर फळाला येवोत.

एकीकडे तालिबानी पुरुष भरस्त्यात महिलांना चाबकाने फटके मारतानाचे व्हिडिओ आपण पाहतोय. त्यावर दुःख व्यक्त करत #Save AfghanWomen ट्रेन्ड सुरू करून तावातावात अफगाणी महिलांच्या हक्कावर तीन-चार टिवट करतोय आणि आपलं काम मोकळं झालं समजून शेजारच्या घरात रोज रडणाऱ्या बाईच्या आवाजाकडे मात्र सोयीने काणाडोळा करतो. अफगाणी महिलांच्या हक्कासाठी तरी आपण उपयोगी पडल्याचं समाधान आणि अभूतपूर्व मनःशांती मिळवत येणारा दिवस ढकलतो. उद्याला तीच शेजारची बाई रस्त्यावर खेचून आणली जाऊन तिचा नवरा जर तिला चाबकाने फटके मारताना जरी आपल्याला दिसला तरी आपण काहीही करू शकणार नाही; कारण आपल्या देशात चाबकाचा आवाज चार भिंतीतच दाबून टाकला जातो. मुळात बाई अफगाणी असो किंवा भारतीय ती केवळ बाई आहे, हे जोवर आपण स्वतःला पटवून देत नाही, तोवर तिच्यावर ओढले जाणारे हे क्रूरतेचे चाबूक थांबणार नाहीत.

या सगळ्या सुलतानी युद्धाच्या पार्श्वभूमीवर गेल झेमॉक लेमॉन लिखित आणि वर्षा वेलणकर अनुवादित 'खैरखानाची वस्त्रोद्योजिका' या पुस्तकाची प्रकर्षाने आठवण होते. तालिबाननं काबूलवर कबजा करताच एका रात्रीतच बदललेलं कमिला सिद्दीकीचं आयुष्य ही कुठल्याही अफगाण महिलेसाठी

एक अद्वितीय कामगिरी होती. घराच्या चार भिंतींत कैद असताना कणखरतेनं आणि अत्यंत खंबीरतेनं तिनं स्वबळावर सुरू केलेला व्यवसाय स्त्रियांच्या एकतेची आणि दुःखालाही लाजवणाऱ्या साहसाची कथा सांगतो.

येत्या महिन्यातल्या जागतिक अनुवाद दिनाचं निमित्त साधून अनेक नवी अनुवादित पुस्तके प्रकाशित करत आहोत. ज्यामध्ये बार्ट व्हॅन एस लिखित आणि दीपक कुळकर्णी अनुवादित 'द कट आउट गर्ल', लेइला अबोउलेला लिखित आणि सुनंदा अमरापूरकर अनुवादित 'दूर घर माझे', सुप्रिया वकील यांनी अनुवाद केलेले शिवानी अरोरा यांचे 'करुणेचा स्वर', ललित कुमार यांचे 'विटामिन जिन्दगी', उदय भिडे यांनी अनुवाद केलेले अनुराधा भगवती यांचे 'अनुचित', अतुल कहाते यांचं 'बेंजामिन ग्रॅहॅम', चार्ल्स ग्लास लिखित आणि वृन्दा उन्हाळे अनुवादित 'ते एकाकी लढले', सुलभा कोरे यांनी अनुवादित केलेलं के. के. मुहम्मद यांचं 'मी भारतीय', सुशांत सैनी यांचे जुई कुलकर्णी यांनी अनुवाद केलेले 'भारतीय सैनिक', रत्नाकर मतकरी यांचे 'कृष्णकन्या', स. शं. देसाई यांची अनुक्रमे 'पहिले जागतिक महायुद्ध' आणि 'दुसरे जागतिक महायुद्ध', डॉनल्ड टी. फिलिप्स यांचे गौरी गाडेकर यांनी अनुवाद केलेले 'लिनकन ऑन लीडरशिप', जुडी रेथ यांचे मुग्धा शुक्ले अनुवादित 'असं असावं 'आई'पण', ख्रिस्तिन विल्डिंग यांचे शुचिता नांदापूरकर-फडके यांनी अनुवाद केलेले 'इमोशनल इन्टेलिजन्स', मार्क शॉनन यांचे ल. मा. शिवणेकर यांनी अनुवाद केलेले 'गुरुकिल्ली स्मरणशक्तीची', फ्रान्सिस कूम्बस् यांचे डॉ. मिलिंद पराडकर यांनी अनुवादित केलेले 'स्वयंप्रेरणेतून ध्येयपूर्तीकडे', डॉ. कॅरोल ओ' कॉनर यांचे विनिता पिंपळखरे यांनी अनुवाद केलेले 'यशस्वी नेतृत्व', जेनी हेअर यांचे सचिन रायलवार अनुवादित 'सकारात्मक जगण्याचा सहज मार्ग' आणि अँड्र्यू वॉटसन लिखित आणि सुनीति काणे अनुवादित 'असा असावा बाप' या पुस्तकांचा समावेश आहे.

आशा आहे की या नव्या पुस्तकांचा सहवास सर्व वाचकांना मोलाचा ठरो.

मेहता मराठी ग्रंथजगत

नवनवीन पुस्तकांच्या अद्ययावत माहितीसाठी
आजच वर्गणीदार व्हा.

आमच्या छापील अंकाची वर्गणी

त्रैवार्षिक वर्गणी ४५० रुपये

पंचवार्षिक वर्गणी ६०० रुपये

डिजिटल अंकाची वर्गणी

त्रैवार्षिक वर्गणी ३०० रुपये

पंचवार्षिक वर्गणी ४०० रुपये

Available on

[play.google.com / store / books](https://play.google.com/store/books)

www.amazon.in

आमच्या पुस्तकांविषयी आणि नवीन योजनांविषयी जाणून घेण्यासाठी

सर्व ग्रंथालयांना नम्र विनंती

कृपया आपला संपूर्ण पत्ता, (तालुका, जिल्हा, पिनकोडसहित),

मेल-आयडी, फोन नंबर, मोबाईल नंबर ही माहिती आमच्या

खालील व्हॉट्स अप नंबरवर कळवावी.

 ९४२०५९४६६५

मेहता पब्लिशिंग हाऊस

टी बुक क्लब

आजच व्हा सदस्य,
निम्म्या किंमतीत
मिळवा पुस्तकं

- * ₹ ५० भरून 'टी बुक क्लब'चे सदस्यत्व.
- * दरवर्षी सहा लोकप्रिय पुस्तकांचे अनुवाद निम्म्या किंमतीत
- * योजनेतील सहाही पुस्तके घेणे बंधनकारक

टी बुक क्लब योजनेतील 'क्लासिक्स'साठी खास सवलत!
₹ १०० भरून 'टी बुक क्लब' यादीतील कोणतीही ८ किंवा
सर्व पुस्तके एकाचवेळी निम्म्या किंमतीत मिळवा. पोस्टेज खर्च अतिरिक्त.

फोन : (०२०) २४४७६९२४ 📞 ९४२०५९४६६५

सदस्यत्वासाठी ऑनलाइन लिंक -

+91 94223 23039

www.mehtapublishinghouse.com/memberships.aspx

Find us on
Facebook

<https://www.facebook.com/mehta.publishinghouse>

सर्व प्रकारची महाविद्यालयीन पुस्तके, यूपीएससी, एमपीएससी, सेट-नेट, इंजिनिअरिंग, मेडिकल, मॅनेजमेंट, सायन्स, कॉम्प्युटर इ. विविध विषयांवरील क्रमिक व संदर्भ पुस्तके यांचे माहेरघर

मेहता बुक सेलर्स

३२२, भाऊसिंगजी रोड, भवानी मंडपाजवळ,
कोल्हापूर ४१६ ०१२

वेळ : सकाळी ९.३० ते रात्री ८ (शनिवारी बंद)

फोन : (०२३१) २५४२९०१/२५४२३०४/२५४१८८१

Email : mehtabooksellers@gmail.com

 मेहता पब्लिशिंग हाऊस

यांच्या संयुक्त विद्यमाने

नाहीत स्कॅन केलेली पाने किंवा नाहीत पीडीएफ्स...

मराठीत प्रथमच, खरीखुरी eBooks युजर फ्रेंडली, वाचायला सोपी,
सोयीस्कर- थेट तुमच्या कॉम्प्युटर, आयपॅड आणि अॅन्ड्रॉइड टॅब्लेटवर!

इथे मिळतील ई-बुक्स...

www.amazon.in

play.google.com

<https://books.apple.com>

eBooks

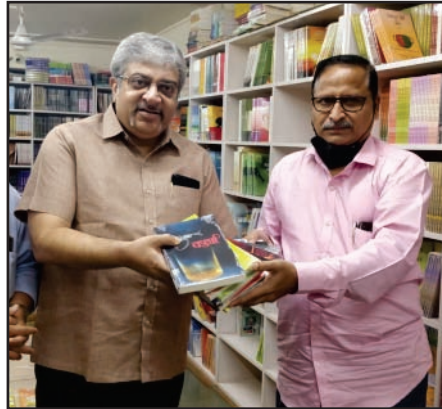
Online पुस्तके खरेदी करा

www.mehtapublishinghouse.com

मेहता मराठी ग्रंथजगत : ऑगस्ट २०२१ | ९

चिपळूणमधील पुस्तक विक्रेत्यांना मदतीचा हात

चिपळूणमध्ये आलेल्या महापुरामुळे स्थानिक नागरिकांचं तर मोठ्या प्रमाणात नुकसान झालंच. शिवाय तिथल्या पुस्तक विक्रेत्यांनाही मोठं आर्थिक नुकसान सोसावं लागलं. हळूहळू पुस्तक विक्रेते या धक्क्यातून सावरत असताना मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे आणि मेहता बुक सेलर्स, कोल्हापूरच्या वतीने या विक्रेत्यांना थोडासा हातभार लावण्याचा प्रयत्न केला जात आहे. या निमित्ताने श्री. सुनील मेहता यांनी चिपळूणच्या 'अक्षर साहित्य'चे मिलिंद पिंपुटकर यांना १५,०८० रुपये मूल्य असलेली पुस्तके भेट म्हणून सुपूर्द केली. यावेळी पिंपुटकर यांनी या मदतीमुळे दुकान पुन्हा नव्याने उभं करण्याची

उभारी मिळाल्याचं समाधान आणि आनंद व्यक्त करून श्री. अनिल मेहता आणि श्री. सुनील मेहता यांचे आभार मानले. यासोबतच 'पुस्तकप्रेमी' व्हॉट्स अॅप समूहाच्या वतीने चिपळूण परिसरातील सात कुटुंबांना जीवनावश्यक वस्तूंचं वाटप करून मदतीचा हात पुढे करण्यात आला. समूहाने कोल्हापुरात अनिलभाई मेहता यांच्या शुभहस्ते सतीश वडणगेकर (गणेश मूर्तिकार), आनंदा जाधव (मोटर रिवायडिंग), मिलिंद पिंपुटकर, (पुस्तक दुकान) व चेतन पाटील (डिझायनिंग व प्रिंटिंग) या व्यावसायिकांना त्यांचे व्यवसाय पुन्हा उभारण्यासाठी प्रतीकात्मक स्वरूपात मदत करून सामाजिक दायित्वाचे निर्वाहन केले. वाचनसंस्कृती वृद्धिंगत करण्याच्या हेतूने सुरू केलेल्या 'पुस्तकप्रेमी' समूहाने मागील ४२५ दिवसांत सलग ४२५ पुस्तकांचा व्हॉट्स अॅप व फेसबुक या समाजमाध्यमांवर परिचय करून दिला आहे व हे व्रत अखंडितपणे पुढे चालविले जाणार आहे.

ॐ

ग्रंथपालांच्या उपोषणाला सुरुवात

महाराष्ट्र राज्य ग्रंथपाल महासंघ, आरोग्य व विज्ञान महाविद्यालयीन ग्रंथालय व क्रीडा शिक्षक संघाच्या वतीने राष्ट्रीय ग्रंथपाल दिन साजरा करून उच्च शिक्षण संचलनालय कार्यालयासमोर विविध मागण्यांसाठी ग्रंथपालांच्या बेमुदत साखळी उपोषणास गुरुवार दि. १२ ऑगस्टपासून सुरुवात करण्यात आली.

भारतातील ग्रंथालय चळवळीचे जनक डॉ. एस. आर. रंगनाथन यांच्या जयंतीनिमित्त १२ ऑगस्ट हा ग्रंथपाल दिन म्हणून साजरा केला जातो. याच

दिवशी देशात ग्रंथपालांचा यथोचित गौरव केला जातो; मात्र महाराष्ट्रात उच्च शिक्षण घेऊन पात्रता संपादन करूनही ग्रंथपालांना हक्काची नोकरी मिळवण्यासाठी उपोषणाला बसावे लागत आहे, अशी खंत महाराष्ट्र राज्य ग्रंथपाल महासंघाचे अध्यक्ष डॉ. रवींद्र ज्ञानोबा भताने यांनी व्यक्त केली.

डॉ. एस. आर. रंगनाथन यांच्या प्रतिमेचे महासंघाचे विश्वस्त दिलीप भिकुले यांच्या हस्ते पूजन करण्यात आले. या वेळी पुणे जिल्हा माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शाळा ग्रंथपाल संघाचे अध्यक्ष प्रदीप बागल, आरोग्य विज्ञान महाविद्यालयीन ग्रंथालय व क्रीडा शिक्षक संघाचे अध्यक्ष संदीप चोपडे, राजेश अगावणे, डॉ. प्रवीण पंडित, प्रवीण घुले, आनंद नाईक, चित्रांगिनी टाक, सरिता स्थूल, वैशाली पानसरे उपस्थित होते.

समान काम समान वेतन धोरण ठेवून अनुदानित वरिष्ठ महाविद्यालयातील ग्रंथपाल पदांची भरती ही प्राचार्य पदाच्या धर्तीवर तात्काळ सुरू करावी. ४ मे, २०२० रोजी पदभरतीवर निर्बंध लादण्याअगोदर ज्या महाविद्यालयांना शासन नियमानुसार पदभरतीची परवानगी (एनओसी) मिळाली आहे, अशा महाविद्यालयांना तेथील पदाच्या मुलाखतीसाठी तातडीने परवानगी द्यावी.

तसेच खासगी विनानुदानित संस्थेमधील ग्रंथालयांमधील ग्रंथपालांना समान काम समान वेतन हे धोरण ठेवून विद्यापीठ अनुदान आयोगाने निर्धारित केलेल्या वेतनश्रेणीनुसार वेतन मिळावे, या मागण्यांसाठी ग्रंथपालांनी आंदोलनाचे शस्त्र उगारले आहे.

(साभार - दैनिक लोकमत)

८३

मराठी-बंगाली शब्दकोशाची निर्मिती पूर्णत्वाकडे

बंगाली भाषेविषयी आत्मीयता असलेल्या आणि बंगाली शिकण्यास उत्सुक असलेल्या भाषाप्रेमींसाठी मराठी-बंगाली शब्दकोशाची निर्मिती पूर्णत्वाकडे आली आहे. या शब्दकोशामध्ये उच्चार करण्यास सुलभ व्हावे या उद्देशातून बंगाली लिपीतील शब्द बंगाली आणि देवनागरीमध्ये देण्यात आले आहेत. या शब्दकोशाच्या माध्यमातून मराठी आणि बंगाली भाषाभगिनींमध्ये सेतू उभारला जात आहे.

मराठी-बंगाली शब्दकोश	
भाषणे (शोध्या) (कि) शृंग (१७२५) (एडि) देवा	भाषीपैठ (मा) भाषाठी भाषण विविध, विविध भाषणविध (कि) (मराठी)
भाषणे (भाषणी) (कि) ली भाषणकाः (अडि) भाषणकाः	भाषण विविध, विविध भाषणकार (अडि)
भाषणी/भाष (कि) विधाभाषी / काषी, विधाभाषी (कि), भाषणी	भाषण/का (मा) भाषणका, भाषी (भाषण, भाषण, भाषी)
(विधाभाषी)भाषी, विधाभाषी (अडि), भाषणपटी	विधाभाषी/भाषणी (कि) भाषण कड्या, विधाभाषी कड्या/का, भाषण कड्या, भाषीक कड्या
भाषी (मा) भाषण-पुन इ भाषणीयत भाषणविध कड्या (काषि-पुन इ. भाषणकार भाषणविध कड्या)	(काषि) भाषण, विधाभाषी भाषणकार, भाषण कड्या, भाषणीयत भाषण
भाषा (मा) भाषण कड्या, भाषणकार, भाषा (१७२५) (१७२५) (विधाभाषी) भाषण, भाषणकार, भाषण देवाभाषी	भाषणकार (अडि) भाषण, भाषणकार, भाषणकार, भाषणकार (अडि) भाषणकार, भाषणकार

मराठी-कानडी, मराठी-गुजराती, मराठी-तेलुगु, मराठी-हिंदी, मराठी-इंग्रजी असे विविध कोश आहेत. बंगाली-हिंदी, मराठी-इंग्रजी असेही कोश उपलब्ध आहेत; परंतु मराठी-बंगाली कोश नसल्यामुळे बंगाली भाषा शिकणाऱ्या विद्यार्थ्यांची ही अडचण ध्यानात घेत अशा स्वरूपाच्या कोशाला मूर्त स्वरूप देण्याचे ठरविण्यात आले. मार्च २०१३मध्ये मराठी भाषेतील

शब्दांचे संकलन करण्याचे काम सुरू करण्यात आले. सुमारे ९० हजार शब्दांचा समावेश असलेल्या या कोशाची पृष्ठसंख्या एक हजार झाली असून, आता हा कोश प्रकाशनासाठी सिद्ध झाला आहे, अशी माहिती मराठी-बंगाली शब्दकोशाच्या कार्यकारी संपादक स्वाती दाढे यांनी दिली. डॉ. अपर्णा झा-मेहेंदळे या कोशाच्या प्रमुख संपादक आहेत. तर, दाढे यांच्यासमवेत अनुराधा भद्र आणि माधव शाळीग्राम कार्यकारी संपादक आहेत.

दाढे म्हणाल्या, “काही वर्षापूर्वी डेक्कन कॉलेजमध्ये काम करत असताना एका मराठी लेखाचे बंगालीत भाषांतर करण्याचे काम माझ्याकडे आले होते. त्या वेळी मराठी-बंगाली शब्दकोश मिळवण्याकरता बरीच शोधाशोध केली; परंतु असा कोश मिळाला नाही. या घटनेपासून प्रेरणा घेत मराठी-बंगाली शब्दकोश तयार करण्याची कल्पना सुचली. ही कल्पना सहकारी विद्यार्थ्यांसमोर मांडली आणि प्रत्यक्ष कामाला सुरुवात झाली. मराठी साहित्य बंगालीत नेण्यासाठी आणि बंगाली भाषा शिकण्याची आवड असलेल्यांना या कोशाचा उपयोग व्हावा हा उद्देश डोळ्यांसमोर ठेवला होता.

या कोशामध्ये मराठी शब्द देवनागरी लिपीत दिले असून त्याच अर्थाचे बंगाली शब्द बंगाली लिपीत आणि देवनागरीमध्ये दिले आहेत. एखाद्या मराठी शब्दाला बंगाली प्रतिशब्द पहायचा असेल तर संबंधित व्यक्तीला बंगाली लिपीची ओळख आणि बंगाली शब्दोच्चारांचीही कल्पना असायला हवी. बंगाली लिपी आणि शब्दोच्चारांची कल्पना नाही अशांसाठी बंगाली शब्दांचे उच्चार देवनागरी लिपीत देण्यात आले आहेत.

मराठीमधील काही शब्दांना बंगालीमध्ये प्रतिशब्द उपलब्ध झाले नाहीत. पुरणपोळी किंवा मेतकूट या शब्दांचे अर्थ देताना खाद्यपदार्थाची कृती देणे गरजेचे ठरले. नऊवारी साडीसाठी एकच एक शब्द मिळू शकला नाही. मराठीप्रमाणेच बंगालीमध्ये म्हणी आणि वाक्प्रचार आहेत.

— स्वाती दाढे,

कार्यकारी संपादक, मराठी-बंगाली शब्दकोश

ॐ

‘रत्नाकर मतकरी मार्ग’ नामफलकाचे अनावरण

गूढ कथालेखक, कादंबरीकार, नाटककार, दिग्दर्शक रत्नाकर मतकरी यांचे गेल्या वर्षी कोरोनाचे निधन झाले. त्यांच्या स्मरणार्थ दादर (पूर्व) येथील पारशी कॉलनी रोड नंबर ४ला रत्नाकर मतकरी यांचे नाव देण्यात आले. बृहन्मुंबई महानगरपालिकेच्या वतीने ‘नाटककार रत्नाकर मतकरी मार्ग’ नामफलकाचे अनावरण रविवार १५ ऑगस्ट रोजी दुपारी १२ वाजता झाले. श्री सिद्धिविनायक मंदिर

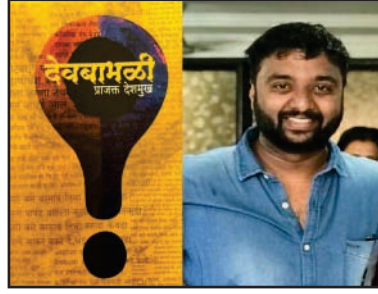
ट्रस्टचे अध्यक्ष आदेश बांदेकर यांच्या हस्ते नामफलकाचे अनावरण झाले. या वेळी कार्यक्रमाचे निमंत्रक शिवसेना नगरसेवक अमेय घोले, दिग्दर्शक विजय केंकरे, मॅजेस्टिक प्रकाशनाचे अशोक कोठावळे, निर्माता राहुल भंडारे, कीर्ती पाठक आणि प्रतिभा मतकरी यांची प्रमुख उपस्थिती होती.

ॐ

प्राज्ञ देशमुखांच्या ‘देवबाभळी’ला साहित्य अकादमी जाहीर

साहित्य अकादमीतर्फे देण्यात येणाऱ्या ‘साहित्य अकादमी युवा पुरस्कार २०२०’ सालचे मानकरी ठरले आहेत मराठमोळे लेखक, दिग्दर्शक प्राज्ञ देशमुख. त्यांच्या ‘देवबाभळी’ या पुस्तकासाठी हा सन्मान मिळाला असून त्यांचे ‘संगीत देवबाभळी’ हे नाटकही फार प्रसिद्ध आणि लोकप्रिय ठरलं आहे.

दरवर्षी साहित्य अकादमी युवा पुरस्कार हा ३५ वर्षापेक्षा कमी वय असलेल्या लेखकांना त्यांच्या पुस्तकासाठी प्रदान करण्यात येतो. ताम्रपत्र तसंच ५०,००० रुपये असं या पुरस्काराचं स्वरूप असून मराठीसोबतच बंगाली

साहित्यासाठी लेखक श्याम बंद्योपाध्याय यांच्या 'पुराणपुरूष' या पुस्तकासाठी त्यांना हा पुरस्कार मिळाला आहे.

आत्तापर्यंत तब्बल ३९ पुरस्कार आणि आता साहित्य अकादमी युवा पुरस्कारावर सन्मानाची मोहोर उमटविणाऱ्या प्राज्ञक देशमुख यांचे खूप खूप अभिनंदन.

ॐ

डॉ. प्रतापसिंह जाधव यांना 'आचार्य अत्रे पुरस्कार'

पत्रकारितेत गेल्या ५० वर्षांहून अधिक काळ आपल्या कर्तृत्वाचा सखोल ठसा उमटविणारे आणि पत्रकारितेत नवीन मानदंड उभा करणारे 'पुढारी' चे मुख्य संपादक डॉ. प्रतापसिंह जाधव यांना मुंबई मराठी पत्रकार संघाचा सन २०२० चा प्रतिष्ठेचा आचार्य अत्रे पुरस्कार जाहीर करण्यात आला.

आचार्य प्रल्हाद केशव अत्रे यांच्या १२३ व्या जयंतीनिमित्त पुरस्कारांची घोषणा करण्यात आली. डॉ. प्रतापसिंह जाधव यांनी १९६९ साली 'पुढारी'ची धुरा स्वीकारली. अर्धशतकाहून अधिक काळ संपादक म्हणून आपल्या सडेतोड आणि निस्पृह लेखणीने पत्रकारितेत स्वतंत्र स्थान निर्माण करणारे ते एकमेव संपादक आहेत. 'पुढारी'च्या माध्यमातून सामाजिक बांधिलकी जप्त अनेक सर्वाजनिक प्रश्नांच्या लढ्यांना पाठबळ देताना त्यांनी स्वतः अनेक आंदोलनांचे नेतृत्व केले आहे.

त्यांच्या सामाजिक बांधिलकीच्या कार्याचा सन्मान म्हणून पद्मश्री आणि अनेक महत्वाच्या पुरस्कारांनी त्यांचा गौरव करण्यात आला आहे.

**प्रख्यात समाजशास्त्रज्ञ आणि विचारवंत
कार्यकर्त्या गेल ऑम्बेट यांचे निधन**

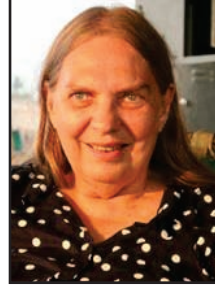
आंतरराष्ट्रीय ख्यातीच्या समाजशास्त्रज्ञ, संशोधक, लेखिका, स्त्री मुक्ती चळवळीच्या कार्यकर्त्या श्रमिक मुक्ती दलाच्या संस्थापक सदस्या डॉ. गेल ऑम्बेट यांचं २४ ऑगस्ट रोजी सातारा जिल्ह्यातल्या कासेगावमध्ये वृद्धापकाळानं निधन झालं.

अमेरिकी वंशाच्या गेल विद्यार्थीदशेपासूनच तेथे वेगवेगळ्या चळवळींमध्ये सक्रिय होत्या. अमेरिकेसारख्या प्रगत राष्ट्राच्या मोहात न अडकता भारतात, विशेषतः महाराष्ट्रात राहण्याचा निर्णय त्यांनी घेतला. स्त्री मुक्ती चळवळीचा अभ्यास करतानाच डॉ. भारत पाटणकर यांच्या साथीने चळवळीत पूर्ण वेळ काम करत, महात्मा फुले यांच्या चळवळीवर आधारित 'वसाहतीक समाजातील सांस्कृतिक बंड' या विषयावर प्रबंध सादर करून त्यांनी डॉक्टरेट मिळवली. मुक्ती संघर्ष चळवळीचे खानापूर तालुक्यातील दुष्काळ निर्मूलनाचे काम, बळीराजा धरणाच्या निर्मितीसाठी झालेल्या संघर्षात घेतलेला पुढाकार आणि श्रमिक मुक्ती दलाच्या नेतृत्वाखाली राज्यभर चाललेल्या विविध चळवळी हे त्यांचे महत्वाचे कार्य होते.

गेल यांनी पुणे विद्यापीठात फुले-आंबेडकर अध्यासन प्रमुख, समाजशास्त्र विभागाच्या प्राध्यापक, ओरिसामधील निस्वासमध्ये आंबेडकर अध्यासनाच्या प्राध्यापक, नॉर्डिक येथे आशियाई अतिथी प्राध्यापक आणि ऑक्सफम नोव्हीब

फाउंडेशनच्या सल्लागार म्हणून जबाबदारी सांभाळली होती. त्यांच्या निधनाने चळवळीचा मोठा आधार हरपल्याची भावना कार्यकर्त्यांमधून व्यक्त होत आहे.

आपले संशोधन, लिखाण आणि कष्टकऱ्यांच्या चळवळीतील सहभागाने भारतच नाही तर आंतरराष्ट्रीय स्तरावर नव्या पिढीसमोर आदर्श घालून देणाऱ्या गेल यांना विनम्र आदरांजली.

ॐ

प्रसिद्ध नाटककार, लेखक जयंत पवार काळाच्या पडद्याआड

प्रस्थापित व्यवस्थेविरुद्ध बंड करणारे, दुर्बल वंचितांचं जगणं नाटकातून, साहित्यातून जिवंत करणारे सिद्धहस्त लेखक जयंत पवार यांचं २९ ऑगस्ट रोजी पहाटे निधन झालं. नाटककार आणि लेखक अशी अवीट छाप राज्य आणि राष्ट्रीय पातळीवर पाडणाऱ्या जयंत पवारांना अखिल भारतीय

मराठी नाट्य परिषदेनं घेतलेल्या स्पर्धेत 'काय डेंजर वारा सुटलाय' या नाटकासाठी सर्वोत्कृष्ट लेखनाचं प्रथम पारितोषिक मिळालं होतं.

जयंत पवार यांनी 'अधांतर', 'टेंगशेच्या स्वप्नात ट्रेन' (दीर्घाक), 'दरवेशी' (एकांकिका), 'पाऊलखुणा' (वंश या नाटकाचे व्यावसायिक रूप), 'बहुजन संस्कृतिवाद आणि लेखक' (भाषाविषयक), 'माझे घर' अशी अनेक नाटकं लिहिली असून त्यांच्या 'अधांतर' या नाटकावर 'लालबाग परळ' हा मराठी चित्रपट बनविण्यात आला होता. त्यांच्या 'फिनिक्सच्या राखेतून उठला मोर' या कथासंग्रहासाठी २०१२चा साहित्य अकादमी मिळाला होता. या संग्रमाच्या वर्तमानात एक ठाम, स्वच्छ भूमिका असलेला, जगण्याची आस्थेवाईक समज असलेल्या लेखकाच्या जाण्यामुळे नाट्य क्षेत्रासह सर्वच क्षेत्रात शोककळा पसरलीय. सर्वार्थाने जगण्याशी झुंजत राहिलेल्या या लेखकास भावपूर्ण श्रद्धांजली.

क
ए
र
त
म
घ
अं
अ
ख
प्र
ज
प
ल
व
श
आ
अं

एक एक पान घडताना...

-अनिल मेहता

कोल्हापुरातून पुण्यात येऊन प्रकाशन संस्था सुरू करणं हे श्री. अनिल मेहता यांच्यापुढं मोठं आव्हानं होतं. नव्या ग्रामीण लेखकांना संधी देणं, प्रस्थापित लेखकांशी संबंध दृढ करणं इथपासून त्या काळात लोकप्रिय झालेल्या 'स्वामी'कार रणजित देसाई यांच्यासारख्या लेखकाशी ऋणानुबंध जोडले जाणं हा सगळा प्रवास आपल्याला या लेखात वाचायला मिळणार आहे.

३.

पुण्यात 'मेहता पब्लिशिंग हाऊस'

खरं म्हणजे पुण्यात येऊन प्रकाशन व्यवसायाला मी प्रारंभ केला. ते फारसं अवघड नव्हतंच. खरं आव्हान पुढं होतं. पुण्यातील प्रस्थापित, प्रतिष्ठित अशा प्रकाशन क्षेत्रात स्थिर होणं, स्पर्धेला तोंड देणं, नवनव्या कल्पना लढवून वेगळेपणा सिद्ध करणं, हे आता माझ्यापुढील ध्येय होतं.

पुणं हे विद्येचं माहेरघर म्हणून भारतभरात ओळखलं जातं. त्यातल्या त्यात पुण्यामध्ये पेशवाईपासून विद्येचा उपासक असलेला वर्ग चरितार्थासाठी एकत्रित आलेला दिसतो. धर्म, सुधारणा, संस्कृती, साहित्य, शिक्षण

यांसारख्या क्षेत्रात कार्यमग्न झालेला दिसतो. आधुनिकतेला सामोरे जाताना दिसतो. त्यातूनच अनेक शिक्षण संस्था, धर्मसंस्था, वर्तमानपत्रे, मासिके, वैचारिक ग्रंथ, साहित्याची निर्मिती करताना आपण पाहतो. त्यासाठी या वर्गानं पुण्यात अनेक मोठमोठ्या प्रकाशन संस्था निर्माण केल्या आहेत. तसेच, पुण्यात शिक्षणसंस्थाही अनेक आहेत. त्यामुळं, या शिक्षणसंस्थांमुळं व प्रकाशन संस्थांमुळं पुण्यात अनेक साहित्यिक, विचारवंत, ग्रंथकार एकत्रित दिसतात. त्यांची मोठी परंपरा निर्माण झालेली दिसते. एकूणातच शंभर-सव्वाशे वर्षांपासूनची इथली साहित्यिक व शिक्षण परंपरा आहे. जी महाराष्ट्रातील इतर कोणत्याही शहराला मिळालेली नाही.

संपूर्ण महाराष्ट्राला पुण्यातील प्रस्थापित संस्थांकडून शिक्षणासाठी लागणारी पुस्तकं व ग्रंथांचा पुरवठा होत असतो. महाराष्ट्रातील गावांतून, शहरांतून अनेक शिक्षण संस्था, साहित्य संस्था, ग्रंथालये पुण्यातूनच प्रामुख्यानं पुस्तकं खरेदी करत असतात. मुंबईनंतर पुण्याचं 'पुणे विद्यापीठ' महाराष्ट्रभर प्रतिष्ठित म्हणून ओळखलं जातं. पुण्यातील प्राध्यापक, विचारवंत, साहित्यिक यांना महाराष्ट्रभर मान्यता असते. त्यामुळं पुण्या-मुंबईच्या बाहेरच्या नव्या प्रकाशकांना, विचारवंतांना, साहित्यिकांना पुण्यात येऊन प्रस्थापित होणं, धंदा-व्यवसाय करणं त्या वेळी महाकठीण होतं. अशा या पार्श्वभूमीवर मी पुण्यात येऊन प्रकाशन संस्था स्थापन करून पुस्तक प्रकाशनाचा व्यवसाय करणार होतो. कोल्हापुरातून पुण्यात येऊन हे आव्हान पेलणं सोपं नव्हतं; पण माझ्या स्वभावानुरूप अवघडही नव्हतं. मी एखादी गोष्ट ठरवली, की ती पूर्णत्वाला जाईपर्यंत स्वस्थ बसू शकत नाही.

मी पाहिलं, की पुण्यातील जुन्या प्रकाशन संस्थांचे पुण्यातील साहित्यिक - लेखकांशी पूर्वीपासून दृढ स्वरूपाचे संबंध होते. 'मेहता पब्लिशिंग हाऊस'कडं पुस्तक प्रकाशनासाठी येण्याची त्या लेखकांना अजिबातच गरज नव्हती. मान्यवर प्रस्थापित साहित्यिक-लेखकांना तर मुळीच नाही. ज्याला ना चेहरा-मोहरा, ना प्रतिष्ठा, ना मान्यता. तेव्हा हातचे सोडून कुठले प्रस्थापित लेखक मेहता पब्लिशिंग हाऊसकडं येणार? त्यामुळं मला कळून चुकलं, की त्यासाठी मला विशेष प्रयत्न करावे लागणार आहेत.

मला नेहमी वाटतं, की आपण एखादी गोष्ट फक्त ठरवायची. त्यावर ठाम राहायचं. प्रयत्न करत राहायचं. संयम ठेवायचा. बस! त्या गोष्टीसाठी

लागणारा रस्ता आपोआप तुमच्यासमोर तयार होत जातो. दिसतोच तो. सुरुवातीला पाऊलवाट असेल; पण आपण वाटेतल्या प्रत्येक गोष्टीत आनंद घेत चालत राहायचे. महामार्गापर्यंत तुम्ही नक्की पोहोचता.

मलाही एक पाऊलवाट दिसली.

पुणे-कोल्हापूर माझ्या वाऱ्या चालूच असत. पुण्यात असलो की चांगल्या लेखकापर्यंत पोचण्यासाठीचे माझे प्रयत्न सुरू असत. आनंद यादव नेहमी ऑफिसवर येत. मी त्यांच्या शब्दामुळं पुण्यात ऑफिस करण्याची हिंमत केली आहे याची त्यांना जाणीव होती. मी पुण्यात असलो तर रात्रीपर्यंत गप्पा मारत थांबत. साहित्य क्षेत्रातील इत्थंभूत माहिती मला त्यांच्यामुळं समजत असे. त्यांचं ग्रामीण साहित्य चळवळीत मोठं नाव होतं आणि या चळवळीत अनेक नवे लेखक तयार झाले होते; पण त्यांचं साहित्य प्रकाशित करण्यास पुण्यात कोणी धजावत नव्हतं. आमच्या गप्पामधून ही गोष्ट माझ्या लक्षात आली. त्या नव्या दमाच्या साहित्यिकांचं लेखन जर उत्तम असेल तर त्यांना आपण संधी द्यायला हवी, असं माझ्या मनात आलं आणि मी निर्णय घेतला, की या तरुण नव्या ग्रामीण लेखकांची पुस्तकं आपण प्रकाशित करायची व त्यानुसार त्यांची पुस्तकं मी हळूहळू प्रकाशित करण्यास सुरुवात केली.

नागनाथ कोत्तापल्ले, राजन गवस, उत्तम बंडू तुपे, उत्तम कांबळे, इंद्रजित भालेराव, बाबाराव मुसळे, सदानंद देशमुख, रवींद्र शोभणे अशा विदर्भातल्या, मराठवाड्यातल्या, कोल्हापूर, औरंगाबादमधल्या अनेक लेखकांच्या पहिल्या साहित्यिक रचना मी देखण्या स्वरूपात प्रकाशित केल्या. आणि या पुस्तकांना वाचकांचा चांगला प्रतिसाद मिळाला. वाचकांसाठी हे साहित्य ग्रामीण विश्वाचा आरसा दाखवणारा नवा साहित्यिक खजिनाच होता. मध्यमवर्गीय, पांढरपेशा साहित्यापेक्षा या नव्या लेखकांची पुस्तकं उत्तम जाऊ लागली. हा नवा प्रयत्न वाचकांना भावला.

मळलेल्या वाटेनं जाण्यापेक्षा नवीन काही करून दाखवण्याची ऊर्मी माझ्यात अधिक होती व त्याप्रमाणं मी पुढचा-मागचा फार विचार न करता निर्णय घेऊन टाकायचो. एखादी गोष्ट जमत नाही असा विचार मनात आला, की ती का जमत नाही, त्यासाठी काय केलं पाहिजे, यावर मी अधिक विचार करायचो. त्या काळात ग्रामीण भागात अनेक शाळा, महाविद्यालयं नव्यानं

सुरु होत होती. अशा प्रकारची पुस्तकं प्रकाशित करणारा मी एकमेव प्रकाशक त्या वेळी होतो. त्यामुळं तिथून चांगली मागणी आली. शहरी वाचकांइतकीच ग्रामीण वाचकांपर्यंत आमची ही पुस्तकं पोचली.

एकदा बाबा कदम हे लेखक कोल्हापुरातील दुकानात आले व आपलं हस्तलिखित देत म्हणाले, “मेहता साहेब, हे पुस्तक तुम्ही काढायचं आहे.”

बाबा कदम हे नाव त्या वेळी लेखकांमधलं अगदी सेलिब्रेटी नाव होतं. मला अतिशय आनंद झाला. मी बघितलं, तर पुस्तकाचं नाव होतं, ‘युवर अटेन्शन प्लीज..’

त्यानंतर याहीपेक्षा उत्सव साजरा करावा असा आनंदाचा मोठा क्षण लवकरच आला व तो म्हणजे ‘स्वामी’कार रणजित देसाई आमचे लेखक झाले तेव्हा. १९७८मध्ये रणजित देसाई यांच्याशी जुळून आलेला ऋणानुबंध हा आमच्या प्रकाशन संस्थेच्या पुढील पाव शतकातील उत्कर्षाची नांदी ठरला. असं काही घडेल याची मी कल्पनाही केलेली नव्हती. रणजित देसाईबरोबरच्या माझ्या हृद्य आठवणी व नात्यासंबंधी स्वतंत्र प्रकरणच मी लिहिलं आहे. रा.ज. देशमुख हे त्या वेळी रणजित देसाईच्या पुस्तकांचे प्रकाशक होते. त्या काळात प्रकाशन क्षेत्रात त्यांचा मोठा दबदबा होता. माझी व त्यांची ओळख ते प्रकाशक व मी पुस्तकं विकणारा कोल्हापूरचा दुकानदार इतकीच होती. त्यांच्या प्रकाशनाची पुस्तकं आणायला मी त्यांच्याकडं जात असे. ती अशी व्यक्ती होती, की त्यांच्याकडं जायचीसुद्धा भीती वाटायची. त्यांच्या नियम, अटी इतक्या असायच्या की, “चपला तिथंच काढा,” “सुतळी आणली का?” “तुमचे तुम्ही गट्टे बांधा.” अतिशय कडक माणूस; पण ते फार मोठे प्रकाशक होते. लेखकांमधली हुशारी ओळखून त्यांना लिहितं करण्याचं कसब त्यांच्याकडं होतं. मला त्यांच्याबद्दल आदर होता. आजही आहे. अतिशय चांगली पुस्तकं त्यांनी प्रकाशित केली. मुळात कोळशाचे व्यापारी; मात्र त्यातून ते प्रकाशन व्यवसायाकडं वळले. रणजित देसाई, वि. स. खांडेकर, वि. वा. शिरवाडकर, पु. ल. देशपांडे, भालचंद्र नेमाडे असे एकापेक्षा एक मोठे लेखक त्यांच्याकडं होते. प्रकाशक म्हणून ते थोर होते. त्यामुळं अशा माणसाकडून आपल्याला रणजित देसाईच्या पुस्तकाचे हक्क मिळतील हे शक्यच नव्हतं. स्वप्नातही वाटलं नव्हतं; पण त्यांनी दादांशी लेखी करार केलेला नव्हता व त्यांनी दहा-अकरा वर्ष ‘स्वामी’

कादंबरी प्रकाशितही केलेली नव्हती. का ते अजूनही माहित नाही. ते मी रणजित देसाईंशी बोललो व त्यानंतर रणजित देसाईंनी त्यांच्या पुस्तकांचे हक्क मला दिले. गोष्टी जमत गेल्या. मलाही विशेष वाटतं. कोणालाही वाटलं नसतं. आयुष्यात योग्य वेळी योग्य व्यक्ती मिळणं हे किती महत्वाचं असतं हे यावरून समजतं. माझ्या आयुष्यात अशी माणसं मला विविध टप्प्यांवर योग्य वेळेला भेटत गेली. मी ती जोडत गेलो व पुढं जात राहिलो.

मी माझ्या ध्यासातून एकेक करत पुस्तकं प्रकाशित करत होतो. पुण्यातल्या मंडळींचं कोल्हापुरातील माझ्यासारख्या नवख्या प्रकाशकाकडं लक्ष जाण्याचं तोपर्यंत काही कारणही नव्हतं; पण जेव्हा रणजित देसाईंची पुस्तकं माझ्याकडं आली, तेव्हा या घटनेनं सगळे अवाक झाले. म्हणजे मला आठवतं, की 'श्रीमानयोगी' जेव्हा मी पन्नास रुपयांत काढलं, तेव्हा काही मोठ्या प्रकाशकांमध्ये चर्चा होती, की मेहतांचं आता दिवाळं वाजणार; कारण मी तीनशे रुपयांचं पुस्तक पन्नास रुपयांत देत होतो. शिवाय, दुकानदारांना दहा टक्के सूट. म्हणजे पंचेचाळीस रुपयाला. त्या वेळी रा. ज. देशमुखही त्यांच्यात बसलेले होते. त्यांनी ते सगळं ऐकलं व म्हणाले, "तुम्ही सगळे वेडे आहात. मेहता शहाणा आहे. त्याने अतिशय बरोबर योजना आखलेली आहे." खरोखरच आम्ही फार विचारपूर्वक योजना आखलेली होती. आमच्याकडेचे त्या वेळचे मुखपृष्ठकार रविमुकुल व मी, आम्ही दोघांनी मिळून परिपूर्ण अशी ती योजना आखली होती.

रणजित देसाईंच्या पुस्तकांचा आत्मविश्वास पुढं मला अनेक मोठमोठ्या साहित्यिकांशी संबंध वाढवताना उपयोगाला आला. मी त्यांच्याशी स्वतःहून संपर्क करायचो. माझे आधीचे काम दाखवायचो. एखादा लेखक मिळवायचा म्हटलं, की मी त्याचा सलग पाठपुरावा करायचो. वेळकाळ काही बघायचो नाही. आपल्याकडं उत्तमोत्तम लेखक असावेत, असा ध्यासच लागला होता. आणि मला लेखक मिळत गेले. मग मी त्या लेखकाला समाधान मिळेल अशा पद्धतीनं ते पुस्तक परिपूर्णरीत्या छपायचो. पुस्तक मिळाल्यानंतरही मी त्या लेखकाला अतिशय जपायचो. वेळेत मानधन द्यायचो. त्यांचा योग्य तो मान राखायचो. त्यांच्याशी स्नेहानं, हसतमुखानं वागायचो. ऑफिसवर माझ्याकडं आलेल्या प्रत्येक लेखकाचा तेवढाच आदर करायचो. त्याला मोठं नाव आहे की नाही हे मी पाहत नसे; कारण लेखकांविषयी माझ्या मनात

कायम आदर आहे. मी त्यांना वेळ देत असे. या सर्वांचा परिणाम म्हणून आपोआपच मला उत्तमोत्तम व मोठमोठ्या साहित्यिकांची पुस्तकं मिळत गेली. व. पु. काळे, शान्ता शेळके, कांचन घाणेकर, वि. स. वाळिंबे, मीना प्रभू, भा. द. खेर, कमलाबाई ओगले, दया पवार अशी यादी वाढत गेली. आमच्या पुस्तकांचा कॅटलॉग अशा मोठमोठ्या लेखकांमुळं श्रीमंत होत गेला. नंतर पुण्यात प्रकाशन क्षेत्रात माझ्याबद्दलचा आदर वाढत गेला. माझे कष्ट, प्रयोगशीलता व कल्पकता इतर प्रकाशकांच्या लक्षात येत गेली. अनेक प्रकाशकांशी माझी चांगली मैत्री झाली.

वडिलांनी माझ्यात लहानपणापासून वाचनाची जी आवड निर्माण केली त्यातून मला खूप फायदे झाले. मुख्य म्हणजे मी गुजराती कुटुंबातला फक्त 'मेहता' राहिलो नाही. चौफेर वाचनामुळं माझी दृष्टी विस्तारत गेली. सर्वसाधारण चौकटीतल्या जीवनापलीकडं जगू लागलो. 'पैसा म्हणजे सबकुछ' हा विचारच कधी माझ्या मनाला शिवला नाही. माणसांची श्रीमंती कमावली. मी कधीही अंगावर गुंजभरदेखील सोनं घातलं नाही. त्याची कधी आवडच निर्माण झाली नाही. कपडेही अगदी ठरावीक व ठरलेले असत. परदेशात गेलो म्हणून सुटाबुटात असं कधीच झालं नाही. साधेच कपडे. हा साधेपणा मला पुस्तकांनी दिला. सर्वांत महत्वाचं म्हणजे वाचनाच्या या आवडीचा व्यवसायात फार मोठा फायदा झाला. पुस्तक निवडीसाठी किंवा कोणते पुस्तक, कोणता विषय वाचकांच्या पसंतीस उतरेल याबाबतीत माझी एक सूक्ष्म नजर तयार होत गेली. वाचनामुळं मी अद्ययावत असतो. बाजारात कोणते विषय जातील हे मी उत्तमरीत्या ओळखू शकतो. मला असं वाटतं, की ज्या माणसाला वाचनाची आवड असते तो माणूस मग कोणत्याही क्षेत्रात असो, त्या त्या क्षेत्रात यशस्वी होतोच. आणि या क्षेत्रात तर वाचनच महत्वाचं आहे.

एकदा मी दै. 'महाराष्ट्र टाइम्स'मध्ये वॉटरगेट प्रकरणावर प्रकाशझोत टाकणारा एक छोटासा लेख वाचला. त्या वेळी अमेरिकेत १९७२ ते ७४ या काळात 'वॉटरगेट' नावाचं राजकीय प्रकरण उघडकीस आलं होतं व ते गाजत होतं. वॉशिंग्टन डी. सी. येथील वॉटरगेट कार्यालय संकुलात असलेल्या अमेरिकेच्या डेमॉक्रेटिक पक्षाच्या मुख्यालयातून गोपनीय माहिती मिळविण्यासाठी काही चोरांनी कार्यालय फोडून तिथून माहिती पळवली होती

आणि त्या वेळेचे रिपब्लिकन राष्ट्राध्यक्ष निक्सन व त्यांच्या सहकाऱ्यांचा त्यातील सहभाग उघडकीस आला होता. त्यांनी तो लपवण्याचा अतोनात प्रयत्न केलेला; परंतु शेवटी ते उघडकीस आलंच. निक्सननं राजीनामा दिला होता. हा लेख वाचल्यानंतर मला त्या विषयाचं वाचकमूल्य लक्षात आलं. मी तेव्हा खरोखर इतका मॅड होतो ना, की मी लगेचच त्या लेखकाचा-नरेंद्र बल्लाळ यांचा पत्ता शोधून काढला व त्यांना भेटायला गेलो. त्यांना म्हटलं, “यावर तुम्ही एखादं पुस्तक लिहा.”

ते म्हटले, “काय लिहू?”

‘महाराष्ट्र टाइम्स’मध्ये जे लिहिलं ते मोठं करून लिहा.

आणि त्यांनीही ते आव्हान स्वीकारलं. ‘वॉटरगेट’ हे पुस्तक लिहिलं. त्या पुस्तकाच्या चार हजार प्रती त्या वेळी अक्षरशः पंधरा दिवसांच्या आत संपल्या. मला खात्री होती की हे पुस्तक नक्की जाणार.

आणखी एका अशाच पुस्तकाविषयी सांगतो, १९७६च्या जून महिन्यात कुणीतरी केनियाच्या एअर फ्रान्सच्या विमानाचं अपहरण केलं होतं. आणि त्यावेळी ज्या नाट्यमय पद्धतीनं ओलीस ठेवलेल्या प्रवाशांची सुटका झाली होती, ते खरोखर चित्तथरारक असं होतं. मी वि. स. वाळिंबे यांना विनंती केली होती की, तुम्ही यावर लिहा, त्यांनी लिहिलं. पुस्तकाचं नाव होतं, ‘ऑपरेशन थंडर.’ हे पुस्तक अत्यंत वाचनीय झालं व असंच छान गेलं.

प्रत्येक पुस्तकाचा अनुभव हा वेगवेगळा असे. गंमत म्हणजे, एकदा मला एका लेखकाचं पुस्तक अतिशय आवडलं होतं. त्यानं ते आत्मकथन स्वतःच वाचायला आणून दिलं होतं. त्यातील जीवन व त्याचं लेखन हे वाचकांना नक्कीच भिडणारं होतं. ते पुस्तक मी मोठ्या उत्साहानं छापलं; पण लेखकानंच माघार घेतली. ‘ते पुस्तक कृपया प्रकाशित करू नका, रद्द करा’ म्हणाले. मला लक्षात आलं की ते घाबरले होते. छपाईचा झालेला खर्चही त्यांनी आणून दिला. आणि आम्हाला ती सर्व पुस्तकं नाइलाजानं फाडून रद्दीत टाकावी लागली. असंही झालं.

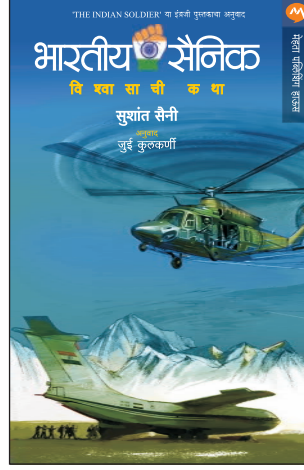
१९९३-९५ सालची ही गोष्ट असावी. नाव मला आता आठवत नाही. मला वाटतं, ‘लेखक पुस्तक लिहितो, तेव्हा तो त्या पुस्तकाची आई असतो. संपादक हा त्या पुस्तकात सुधारणा करून त्या पुस्तकाची प्रसूती करणाऱ्या सुईणीचंच काम एकप्रकारे करत असतो. मुखपृष्ठकार पुस्तकाचं बाह्यरूप

सजवून पुस्तकाला आकर्षक करण्याचा प्रयत्न करतो, तर मला वाटतं प्रकाशक हा त्या 'पुस्तकाचा बाप' असतो.' लिखाणाच्या वेळच्या कळा त्यानं सोसल्या नसल्या तरी पुस्तकाच्या भविष्याचा विचार व नियोजन तोच करत असतो. पुस्तकाची पारख व त्या पुस्तकाला योग्य मार्केट मिळावं यासाठी तोही कळा सोसत असतो व प्रत्येक पुस्तकाच्या वेळी येणारा अनुभव हा त्याच्यासाठी प्रत्येक वेळी नवाच असतो. त्यामुळं पुस्तकांमागील आठवणीही अगणित म्हणता येतील. प्रत्येक पुस्तकांमागील वेगवेगळी कथा सांगता येईल. मी लेखक कसे मिळवत गेलो व जोडत गेलो हे सर्व या पुस्तकाच्या तिसऱ्या भागात लिहिलं आहे.

माझा जो काही प्रकाशन व्यवसाय सुरू आहे, तो लेखकांच्या लिखाणामुळंच. त्यांची प्रतिभा जपणं, त्यांना प्रोत्साहन देणं हेही मी माझं काम समजत आलो. त्यामुळं लेखकांना माझ्याकडं आपोआपच सांभाळणं होई. त्यांच्या अडीअडचणीसकट मी त्यांच्या सोबत असण्याचा प्रयत्न करत असे. मला आठवतंय, की बऱ्याच वेळा मी काही प्राध्यापकांकडून गाइड्स, तसेच संदर्भ पुस्तकं लिहून घेत असे आणि एकदा त्यातील एका लेखकाची वाचाच गेली. त्यांना काही बोलता येईना. ते प्राध्यापक होते. त्यांना सर्किस् करणं शक्यच नव्हतं. मी त्या प्राध्यापकांना आर्थिक मदत केली. इतर काही लेखकांनाही मदत करत असे. ज्यांना इतर प्रकाशकांच्याकडून वेळेवर रॉयल्टी मिळायची नाही आणि ते अडचणीत असायचे ते त्या वेळी माझ्याकडं हमखास यायचे आणि मी त्यांना मदत करायचो. म्हणजे हा लेखक आपला आहे व आपण याला मदत केलीच पाहिजे, असं मला वाटायचं. इतकंच नव्हे तर काही मोठ्या लेखकांना माझ्या कुवतीपेक्षा मी जास्त मदत केलेली आहे. तेही लेखक माझे ऋण मानतात. माझ्या एक लेखिका पती निधनानंतर त्या बऱ्याच अडचणीत असायच्या. त्यांच्या पतीनं असं सांगितलं होतं की, तुला जर मदत मिळाली तर माझ्या प्रकाशकाकडूनच मिळेल. मी त्यांना पैसे पाठवून द्यायचो. तर अशा प्रकारचे लेखक-प्रकाशकाचे संबंध मी फार कसोशीनं पाळण्याचा प्रयत्न करत असे. मला वाटतं, मला अनेक मोठमोठे लेखक मिळत गेले व ते आमच्याकडं कायम राहिले याचं हेही एक कारण असावं. हा गुण सुनीलनंही उचलला आहे.

(क्रमशः)

क
ए
न
म
घ
अं
अ
ख
र
प
क्ष
आ
अं

भारतीय सैनिक

विश्वासाची कथा

सुशांत सैनी
अनुवाद : जुई कुलकर्णी

भारतीय नौदलात जाण्याचं स्वप्न पूर्ण करत एका विलक्षण अनुभवपटाला सामोरं जाणाऱ्या तरुणाची कथा

‘भारतीय सैनिक’ अर्थात ‘द इंडियन सोल्जर’ या सुशांत सैनी यांच्या इंग्रजी पुस्तकाचा मराठी अनुवाद. ही एका सैनिकाच्या आयुष्याच्या तीन टप्प्यांतील गोष्ट. यातला पहिला टप्पा अर्थातच सैन्यात दाखल होण्याच्या

संघर्षाचा. एकीकडे पालकांच्या इच्छेखातर आयआयटीची परीक्षा दिलेला अर्जुन मनातून भारतीय नौदलात जाण्याचं स्वप्न बाळगतो आहे. आपण कधीच आयआयटीची प्रवेश परीक्षा पास होऊ शकणार नाही, या विश्वासातून तो परीक्षा देतो; पण चमत्कारिकरीत्या ती तो परीक्षा पास होतो. आणि त्याच्या घरी जल्लोषाचं वातावरण होतं. घरातले, अर्जुन आयआयटीयन होणार म्हणून आनंद साजरा करत असतानाच अर्जुनला एनडीएच्या प्रवेश परीक्षेचा निकालही कळतो. आणि त्याचं नशीब कलाटणी घेतं. एकाच वेळी या दोन्ही परीक्षा पास झालेला अर्जुन चांगलाच कचाट्यात सापडतो. एकीकडे कुटुंबाचं स्वप्न, तर एकीकडे देशसेवेची संधी. हे सर्व प्रसंग सुशांत सैनी त्यांच्या खुमासदार शैलीत रंगवत जातात.

एनडीए की आयआयटी, या गोंधळात पडलेल्या अर्जुनला शेवटी त्याचं कुटुंबच पाठिंबा देतं. त्याच्या स्वप्नांची वाट मोकळी होते. आणि अर्जुन एनडीएत दाखल होतो. अर्जुनच्या आयुष्यातील या टप्प्यावर त्याला तीन जिवाभावाचे दोस्त मिळतात. प्रशिक्षणादरम्यान या तिघा होऊ घातलेल्या तीन सैनिकांचं नातं बहरत जातं. त्यात एकत्र घेतलेले पाठ, मौजमस्ती सारं सामावलेलं असतं.

अर्जुनच्या आयुष्यातला तिसरा टप्पा प्रत्यक्ष सेवेतला आहे. एनडीएच्या प्रशिक्षणानंतर तो सैन्यातील एका गुप्त आणि महत्त्वपूर्ण मिशनचा भाग होतो. त्याच्यासाठी देशसेवा बजावण्याची ही नामी संधी असते; पण तिथल्या वातावरणाने आणि काही घडामोडींनी त्याच्यापुढे अनेक नवी आव्हानं उभी राहतात. आणि देशसेवेत राहण्याच्या त्याच्या इच्छाशक्तीवरच परिणाम होतो. या वैचारिक दुविधेतून तो तिथून बाहेर पडायचा निर्णय घेत असतानाच दोनशे प्रवाशांना घेऊन जाणारं एक विमान अपहृत होतं...आणि अर्जुनपुढे पुन्हा नवा पेच निर्माण होतो.

एखाद्या सैनिकाच्या आयुष्यात घडणाऱ्या घडामोडी आणि त्या घडामोडींच्या माध्यमातून सैन्यदलातील अंतर्गत घुसमटीला समोर आणण्याचं काम हे पुस्तक करतंच; पण या पुस्तकाचं खास वैशिष्ट्य म्हणजे लेखकाची भाषाशैली. आजच्या युवा पिढीचं खऱ्या अर्थाने प्रतिनिधित्व करणारी भाषाशैली पुस्तकात अनुभवायला मिळते. या पिढीचा देशसेवेकडे पाहण्याचा दृष्टिकोन आणि एकूणातच त्यांचा जगण्याकडे पाहण्याचा दृष्टिकोनही यातून समोर येतो.

करुणेचा स्वर

शिवांनी अरोरा

अनुवाद : सुप्रिया वकील

एका नायब राज्यपालांची
सर्वोत्कृष्ट कार्यपद्धती...
डॉ. किरण बेदी यांचे
नेतृत्वविषयक विचारधन,
ट्विट्स, ब्लॉग्स व फोटो

आगळेवेगळे नेतृत्व

डॉ. किरण बेदींनी 'नायब राज्यपाल' या भूमिकेची व्याख्याच बदलली आणि लोकांना शासन-कारभारात मोठे परिवर्तन पाहायला मिळाले. त्यांनी वर नमूद केलेले 'FOG' प्रत्यक्ष अनुसरले आहे.

भेटीला येणाऱ्या लोकांसाठी वेळ काढणे : त्यांनी प्रत्यक्ष बाहेर जाऊन समस्यांची दखल घेण्यासाठी वेळ दिला. आठवड्याच्या अखेरीस, सकाळचा वेळ त्यांनी त्यांच्या टीमसोबत फेरी मारण्यासाठी राखून ठेवला होता. या वेळात त्या समस्या असलेल्या ठिकाणी जाऊन त्या समस्या जाणून घेऊ लागल्या.

त्या म्हणतात, “भाषा हा माझ्यासाठी फार मोठा अडसर होता. त्यामुळे मी ठरवले, की लोकांना माझे बोलणे समजणार नाही; पण ते किमान मला पाहू तरी शकतील. म्हणून मी दर आठवड्याच्या शेवटी माझ्या टीमसोबत सकाळी लवकर बाहेर पडायला सुरुवात केली. लोकांना त्यांच्या नायब राज्यपालांना पाहता यावे आणि मला त्यांच्या समस्या जाणून घेऊन त्या सोडवता याव्यात यासाठी.”

डॉ. किरण बेदींनी अशा दोनशेपेक्षा जास्त फेऱ्या केल्या असून, तलावांचे पुनरुज्जीवन, कचऱ्याचे ढीग साफ करण्यापासून ते पुदुच्चेरीला जलसमृद्ध करण्यापर्यंतची कामे केली आहेत. त्यांच्या या आठवडी फेऱ्या संपूर्ण चित्र पालटून टाकणाऱ्या ठरल्या आहेत... अॅब्सोल्यूट गेम-चेंजर्स.

आठवडी फेऱ्यांबद्दलच्या ब्लॉगमधील काही अंश

आठवडी फेऱ्या म्हणजे नक्की काय आणि त्या का करायच्या?

आज २०१०वी आठवडी प्रभातफेरी आहे.

याचाच अर्थ, आज आम्ही 'राजनिवास टीम' ने १०० आठवड्यांत २०१ आठवडी फेऱ्या केल्या आहेत.

(शनिवारी व रविवारी, सकाळी साडेसहा वाजता)

मी २९ मे, २०१६ रोजी नायब राज्यपालपदाची सूत्रे स्वीकारली. त्यानंतर पहिल्याच आठवड्याच्या अखेरीपासून, मी या आठवडी प्रभातफेरीला सुरुवात केली.

माननीय विधानसभा अध्यक्षांच्या मतदारसंघातील नाले तुंबल्यासंदर्भात जी तक्रार आली होती, त्यासाठी मी पहिल्यांदा तिथे गेले होते. तिथे ते तिथल्या रहिवाशांचे शिष्टमंडळ घेऊन येणार होते.

त्यांना या समस्येची सोडवणूक करून हवी होती.

मी त्यांच्या विनंतीवरून, निवासी कॉलनीत गेले आणि तिथे हस्तक्षेप करण्याची मोठी गरज असल्याचे माझ्या लक्षात आले.

दुसरी विनंती आमदार श्री. लक्ष्मीनारायण यांच्याकडून 'ग्रॅन्ड कर्नेल'च्या स्वच्छतेसंदर्भात प्रत्यक्ष भेटीसाठी म्हणजेच 'फील्ड व्हिजिट'साठी आली. मी त्यांच्या सोबतही प्रत्यक्ष जाऊन परिस्थिती स्वतःच्या डोळ्यांनी पाहिली. त्या वेळी तिथली अवस्था भयंकरच वाईट होती. 'ग्रॅन्ड कर्नेल' प्रचंड दुर्गंधीयुक्त होता.

या दोन्ही ठिकाणी प्रत्यक्ष भेट देऊन परिस्थिती पाहिल्यानंतर माझ्या लक्षात आले, की अशा समस्यांसंदर्भात कागदोपत्री अहवालांची वाट बघत बसण्यापेक्षा तिथे प्रत्यक्ष भेट देण्याची आवश्यकता आहे; कारण या समस्या सोडवण्यासाठी विभागामध्ये उत्तम समन्वयाची गरज असते.

प्रत्यक्ष घटनास्थळावरचे वास्तवही खूप वेगळे असू शकते. या गोष्टींमध्ये जलद गतीने सुधारणा घडवायच्या असतील, तर मला माझ्या 'कम्फर्ट झोन'मधून बाहेर येऊन, नियमित 'फील्ड व्हिजिट्स' कराव्या लागतील ही गोष्ट माझ्या लक्षात आली.

मग मी आठवड्याच्या अखेरीस, सकाळची वेळ निवडली; कारण त्या वेळी मला वेळ असतो. कार्यालयीन काम थांबवावे लागत नाही.

म्हणून मी सकाळी सहा-साडेसहाची वेळ निवडली. दिवसाची सुरुवात करण्याची. मला सकाळी लवकर उठण्याची सवय आहेच.

आणि 'राजनिवास टीम' तयार झाली.

मुक्तद्वार : डॉ. बेदींच्या नेतृत्वाखाली, 'राजनिवास' हे लोकनिवास बनले आहे व आता तर 'विश्वास निवास'ही बनले आहे.

तिथे 'ओपन हाउस'साठी वेळ निश्चित करून लोकांच्या तक्रारी ऐकल्या जातात. जनतेसाठी 'व्हिजिटर्स अवर' सुरू करण्यात आले आहेत. ज्या वेळात लोक ऐतिहासिक 'राजनिवास' पाहू शकतात व नायब राज्यपाल महोदयांशी संवादही साधू शकतात आणि पुदुच्चेरीच्या लोकांसोबत सर्व

सण-उत्सव साजरे केले जातात. पुदुच्चेरीच्या इतिहासात पहिल्यांदाच 'राजनिवास' जनतेसाठी खुले करण्यात आले आहे.

भेटवस्तू : 'राजनिवास'मध्ये त्यांना दररोज बऱ्याच भेटवस्तू मिळतात; पण त्या सर्व राजनिवासातल्या कपाटात जमा होतात व त्या लोकांना वाटून टाकल्या जातात. स्वच्छता कर्मचाऱ्यांना, अधिकाऱ्यांना व अर्थातच लहान मुलांना. त्यांना मिळणाऱ्या शाली स्वच्छता कर्मचाऱ्यांना दिल्या जातात.

मॅम सायकलवरून शहरभर फिरून, वाटेत या कर्मचाऱ्यांपाशी थांबतात, शहर स्वच्छ ठेवण्याबद्दल त्यांचे आभार मानून त्यांना या शाली देतात. हे दृश्य मोठे हृदयस्पर्शी असते.

बाकी सगळ्या भेटवस्तू - मग त्या दुर्मिळ कलाकृती, पुस्तके, फळे, शाली, स्टेशनरी काहीही असो - वाटून टाकल्या जातात.

“या भेटवस्तू किरण बेदींना दिल्या जात नाहीत, त्या नायब राज्यपालांना दिल्या जातात. त्यामुळे त्या भेटवस्तू या कार्यालयाच्या असतात. मी इथले काहीही घेत नाही. उलट आम्ही त्या अशा लोकांना देतो जे त्यासाठी योग्य असतील,” त्या म्हणतात.

ओपन हाउस, आठवडी फेऱ्या व भेटवस्तूंचे वितरण यांद्वारे डॉ. बेदी अत्यंत सहृदयतेने लोकांपर्यंत पोहोचल्या. त्यांच्यातील नेतृत्वाला अधिकारी वर्गापर्यंतही पोहोचायचे होते आणि त्यांना अधिक चांगल्या प्रकारे कार्य करण्यास साहाय्य करण्यासाठी त्यांचे कौशल्य उपयोगात आणायचे होते. त्यामुळे त्यांनी अधिकाऱ्यांना भेटायला, त्यांच्या कार्यालयांना भेटी घायला व आढावा बैठका घायला सुरुवात केली.

क
ए
न
म
घ
अं
अ
ख
र
प
ष
क्ष
आ
अं
ल
श
ह
ल
क
स

विटामिन जिन्दगी

ललित कुमार
अनुवाद : मंजिरी धामणकर

दुर्दम्य इच्छाशक्तीच्या जोरावर
'वेगळा ते विशेष' प्रवास करणाऱ्या
ललितची विटामिन जिन्दगी.

आम्हाला काही सांगायचंय...

नमस्कार! आम्ही ललितच्या कुबड्या – त्याच्या सहप्रवासिनी. आम्ही दोघींनी त्याच्यासमवेत दशकानुदशके जीवनप्रवास केला आहे. आम्ही जेव्हा पहिल्यांदा त्याच्या हातात आलो, तेव्हा त्याच्यासारख्याच छोट्या होतो – सुमारे अडीच फुटी. मग हळूहळू त्याच्याबरोबर आम्हीही मोठ्या झालो. जगाच्या दृष्टीने आम्ही निर्जीव आहोत, पण ललित आणि आमच्या नात्याइतकं जिवंत कदाचित दुसरं काहीच नसेल. आम्ही एकत्र राहतो, सगळी सुख-दुःखं सोबतीने भोगतो.

ललितची सोबत आमच्यापेक्षा अधिक कोणीही केली नाही – अगदी कोणीही नाही. आम्ही जीवनातलं प्रत्येक पाऊल त्याच्या बरोबरीने टाकलंय – खरंच. पावला-पावलाला आम्ही त्याच्याबरोबर होतो- असतो.

लोक चालायला फक्त एकदाच शिकतात; पण ललितला आयुष्यात किती वेळा चालायला शिकायला लागलंय याला आम्ही साक्षी आहोत. इतर मुलांसारखाच लहानपणी तोदेखील चालायला, पळायला शिकला होता – पण – पोलिओने त्याच्या पायातली शक्तीच हिरावून घेतली. तरीही तो लटपटत, धडपडत पुन्हा चालायला शिकला. एखाद्या मुलाने दुबळ्या पायांनी चालणं आणि चालतच राहणं अचंबित करणारं होतं. त्या प्रयत्नांत आम्ही त्याला हजारदा पडताना, जखमी होताना आणि जिद्दीने पुन्हा उठून उभं राहताना पाहिलं आहे.

वास्तविक आम्ही ललितच्या आयुष्यात नकोशा आहोत. आम्ही एखाद्याच्या आयुष्यात असावं असं कोणालाच वाटणार नाही, पण तरीही ललितने आम्हाला त्याच्या हृदयाजवळ बाळगलं. त्याला आमची गरज पडावी असं आम्हालाही वाटत नाही. सोडून जायला लोक घाबरतात, पण जर कधी ललित आम्हाला कायमचा सोडून गेला, तर तो आमच्या आयुष्यातला सर्वांत आनंदाचा दिवस असेल. आमचं ललितवर प्रेम आहे. त्याच्या जीवनाचा आधार बनणं आमच्यासाठी गौरवास्पद आहे, कारण मार्गात आलेल्या अडचणी कशा ओलांडायच्या हे आम्ही खुद्द त्याच्याकडूनच शिकलो. ललितच्या हातांमुळे आम्ही दिशा शोधायला शिकलो. त्याच्याबरोबर चालता चालता आम्ही जीवनातलं बरंच काही बघितलं. तो जिथे जिथे गेला, तिथे आम्हीही गेलो. नद्या, पर्वत, समुद्र, जंगलं, गावं, शहरं, देश-विदेश –

त्याच्यासमवेत आम्ही दुनिया बघितली.

आम्ही कुबड्या आहोत. आमची सावली पडली की चांगली चांगली आयुष्यं वाया जातात, पण ललितने स्वतःचं आयुष्य नेहमी आमच्यापेक्षा उच्च पातळीवर ठेवलं. ललितचं आयुष्य कुबड्यांपेक्षा नेहमी चार अंगुळं वरचढ राहिलं आणि कायम राहिल. त्याच्या हिमतीसमोर आमचं आणि पोलिओचं अस्तित्व थिटं पडलं.

आम्हाला हे पुस्तक वाचायची गरज नाही, कारण आम्ही ते सर्व प्रत्यक्ष घडताना पाहिलं आहे. समाजाने आणि यंत्रणेने ललितला रोखण्याचा, नाउमेद करण्याचा किंवा अपमानित करण्याचा प्रयत्न केला, त्या असंख्य क्षणांच्या आम्ही साक्षी आहोत. त्या वागणुकीमुळे ललितचं मन वारंवार विदीर्ण झालेलं आम्ही बघितलं आहे, त्याला लढा देताना पाहिलं आहे, मात्र त्याला कधीही हार मानताना पाहिलं नाही.

भरपूर जीवनसत्त्व – विटॅमिन्स असलेलं हे पुस्तक तुम्हालाही नक्की आवडेल अशी आशा आहे.

ललितच्या आयुष्यातल्या अगदी तुच्छ – आम्ही – कुबड्या—

अवकाशात कुठे तरी...

ती एक लांबच्या लांब रांग होती. तिला ना आदी ना अंत. रांगेत उभी असलेली सगळी मुलं साधारण एकाच वयाची होती. न हलता आपापल्या जागेवर उभी होती.

खुल्या मैदानातील हिरवळीवर ती मुलं खांद्याला खांदा लावून, उत्सुक डोळ्यांनी एखाद्या अदृश्य आज्ञेचं पालन करावं अशी उभी होती. कोणीही जरादेखील हलत नव्हतं.

तो मुलगापण त्याच रांगेत उभा होता.

रांग कुठपर्यंत आहे ते त्याने आपल्या उजव्या बाजूला वळून पाहिलं. क्षितिजाजवळ त्याला एका स्त्रीची आकृती उमटताना दिसली. रांगेतल्या प्रत्येक मुलाजवळ ती स्त्री थांबायची, वाकून त्याच्या कपाळाचं चुंबन घ्यायची. मग बसून थोडा वेळ त्या मुलाशी बोलून पुढे जायची. ती स्त्री कमालीची सुंदर होती. जगात जे जे म्हणून सुंदर आहे, ते तिच्या सौंदर्याचंच रूप आहे हे निर्विवाद.

ती स्त्री प्रकृतिमाता होती.

हळूहळू पुढे येत प्रकृतिमाता त्या मुलाजवळ येऊन बसली. तिच्या डोळ्यांत प्रेम, दया आणि करुणेबरोबर दुःखदेखील तरळत होतं. इतर मुलांप्रमाणेच तिने त्या मुलाच्याही कपाळाचं चुंबन घेतलं; पण त्याशिवाय त्याच्या गालांचंही वात्सल्याने चुंबन घेतलं.

मग तिने त्याचे इवलेसे हात आपल्या हातात घेतले आणि एक लांब काटा त्याच्या हातावर ठेवला. त्या काट्याकडे ती बराच वेळ दुःखी नजरेने बघत राहिली, जणू काहीतरी करण्यासाठी धीर गोळा करत असावी.

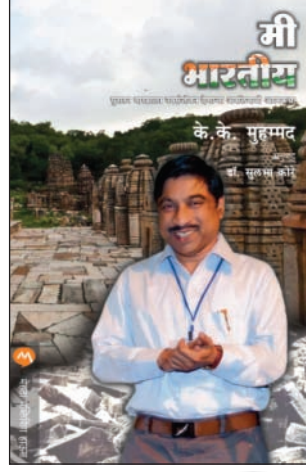
तो मुलगा अगदी शांत होता. प्रकृतिमातेचा प्रेमळ स्पर्श अनुभवत होता. बराच वेळ काट्याकडे बघून तिने त्याच्या डोळ्यांत कारुण्यपूर्ण दृष्टीने बघितलं आणि चटकन त्याची मूठ बंद केली. मूठ बंद झाल्याबरोबर तळव्यावरचा काटा त्याच्या कोमल हातांना चिरत गेला. तीव्र वेदनेची एक सणक त्याच्या शरीरात उठली आणि हातातून रक्त टपकू लागलं. प्रकृतिमातेचं प्रेम अश्रुरूपाने तिच्या डोळ्यांतून झरू लागलं आणि तिने त्याला उराशी धरलं.

‘तू मला अत्यंत प्रिय आहेस- अत्यंत प्रिय. मी तुझी निवड केली आहे.’ प्रकृतिमातेने हलकेच त्याच्या कानात सांगितलं. मग ती उठली आणि पुढच्या मुलाकडे गेली. आता तिच्या चेहऱ्यावरचे विषादाचे, दुःखाचे सगळे भाव अदृश्य झाले होते. पुढच्या मुलाशी ती अशाप्रकारे हसून खेळून बोलली, जणूकाही झालंच नाही. त्या मुलाने आपल्या रक्ताळलेल्या मुठीकडे बघितलं आणि परत प्रकृतिमातेकडे पाहिलं. तोपर्यंत ती रांगेत डाव्या बाजूला बरीच दूर गेली होती. त्या मुलाने आजूबाजूच्या मुलांच्या हातांकडे पाहिलं – कोणाच्याही हातांतून रक्त वाहत नव्हतं. तो दूर जाणाऱ्या प्रकृतिमातेकडे बघून हसला – मनोमन त्याने तिला वंदन केलं.

हातातल्या काट्यावरची पकड त्याने आणखी आवळली.

खुद्द प्रकृतिमातेने त्याची निवड केली याचा त्याला अभिमान वाटला.

मी भारतीय

के. के. मुहम्मद
अनुवाद : डॉ. सुलभा कोरे

एका सच्च्या, प्रामाणिक
पुरातत्ववेत्याचं निखळ,
निर्भय आत्मकथन

पुरातत्ववेत्ता म्हणून भारतीय पुरातत्व सर्वेक्षण
खात्यात नोकरी केलेल्या के. के. मुहम्मद यांचं
हे आत्मकथन आहे. या पुस्तकात भारतीय

पुरातत्त्व सर्वेक्षण खात्यात काम करताना त्यांनी कोणकोणती कामं केली, काही कामांच्या बाबतीत कसे अडथळे आले, ते त्यांनी कसे दूर केले, प्रो. हबीबसारख्या साम्यवादी व्यक्तीने त्यांना त्रास देऊन कसं गोत्यात आणण्याचा प्रयत्न केला, त्यांना लाभलेले सहकारी, अधिकारी, भारतीय सर्वेक्षण खात्याचं काम कसं चालतं, या खात्याच्या कामात काय काय सुधारणा करणं गरजेचं आहे, इ. इ. बाबींवर त्यांनी प्रकाश टाकला आहे.

‘ज्ञानार्जनाच्या दिशेने वाटचाल’ या प्रकरणात के. के. मुहम्मद यांनी त्यांचं प्राथमिक शिक्षण, त्यांचं कुटुंबं आणि कौटुंबिक पार्श्वभूमी, त्यांचे शाळेतील शिक्षक इ. बदल माहिती दिली आहे.

‘वाचनाचे विशाल जग’ या प्रकरणात त्यांनी त्यांचं मदरशातील शिक्षण, त्यांचं हायस्कूलमधील शिक्षण, त्यांनी वाचलेली पुस्तकं आणि त्या पुस्तकांचा त्यांच्यावर पडलेला प्रभाव इ. विषयी लिहिलं आहे.

‘सिंहावलोकन’ या प्रकरणात त्यांनी आपल्या ऐतिहासिक वारशाच्या जतनाचं महत्त्व, गुरुकुल पद्धती, त्यांचं विद्यापीठीय शिक्षण इ. वर भाष्य केलं आहे.

‘इबादतखान्याचा अन् अलिगढमधील दिवस’ या प्रकरणात अलिगढ विश्वविद्यालयात आधी पुरातत्त्व तंत्रज्ञ सहायक म्हणून आणि नंतर सहायक पुरातत्त्ववेत्ता म्हणून त्यांची झालेली नेमणूक, इबादतखान्याचा शोध कसा लावला याचं सविस्तर विवेचन आणि प्रोफे. हबीब यांची पाताळयंत्री कृत्यं आणि मुहम्मद यांनी त्यांना दिलेलं सडेतोड उत्तर इ.बदल त्यांनी लिहिलं आहे.

‘गोव्यात मी’ या प्रकरणात त्यांनी कुवाली मरक्कार या सैनिकाला जिथे फाशी देण्यात आलं होतं, ते गोव्यातील स्थान विद्यार्थ्यांच्या मदतीने स्वच्छ करून स्मृतिकमान दुरुस्त केली, तसेच गोव्यातील जी काही चर्चेस बंद होती, ती उघडून तिथे प्रार्थना करायची परवानगी काही ख्रिस्ती बांधवांनी मागितली होती; पण मुहम्मद यांनी त्याला का नकार दिला, याची सविस्तर चर्चा केली आहे आणि त्या अनुषंगाने विविध प्रार्थनास्थळं व त्यांच्या संदर्भातील पुरातत्त्व खात्याचे नियम याबद्दलही सांगितलं आहे.

‘ताज कॉरिडॉर’ या प्रकरणात ताजमहालच्या परिसरात उत्तर प्रदेशच्या तत्कालीन मुख्यमंत्री मायावती यांची २००६हून अधिक व्यापारी संकुले बांधण्याची योजना होती. त्यासाठी त्यांनी ताजच्या परिसरात सपाटीकरणस

सुरुवात केली; पण त्यासाठी आवश्यक असलेली पुरातत्त्व सर्वेक्षण खात्याची परवानगी त्यांनी घेतली नव्हती. त्यामुळे मुहम्मद यांना ते बेकायदा काम थांबवणं भाग पडलं, त्याचे कसे पडसाद उमटले, तसेच ताजच्या मागच्या बाजूला असलेल्या मंदिराचा जबरदस्तीने विकास करणाऱ्या हिंदूंवरही कारवाईचा बडगा कसा उगारावा लागला इ.बाबतची हकिकत त्यांनी कथन केली आहे.

‘सहृदय दृष्टिकोन’ या प्रकरणात छत्तीसगढला असताना नक्षलग्रस्त भागातील देवळांचा केलेला जीर्णोद्धार, लाफागढ मंदिराचा केलेला जीर्णोद्धार याबद्दल त्यांनी सांगितलं आहे.

‘डाकू कोण आहे, वटेश्वराचा प्रश्न’ या प्रकरणात चंबळेच्या खोऱ्यात डाकूंच्या क्षेत्रात जाऊन त्यांनी वटेश्वर मंदिर आणि मंदिर समूहाच्या जीर्णोद्धाराचं केलेलं कार्य याची माहिती दिली आहे. तसेच या खोऱ्यातील डाकूंचा नायनाट झाल्यानंतर तिथे सुरू झालेलं बेकायदा उत्खनन आणि त्याला मुहम्मद यांनी दिलेलं सडेतोड उत्तर, त्यामुळे उठलेलं वादळ याची हकिकत ते सांगतात.

‘उदरनिमित्तं बहुकृतवेषम्’ या प्रकरणात अमरकंटकचं मंदिर समाजकंटकांच्या अतिक्रमणातून सोडवून त्याचा जीर्णोद्धार कसा केला आणि त्यावेळेला त्यांना शंकराचार्य आणि त्यांच्या लोकांशी कसा पंगा घ्यावा लागला, याचं वर्णन आहे. त्यामुळे उठलेल्या धुरळ्याचंही वर्णन त्यांनी केलं आहे.

‘शिवरात्री समारंभातील अतिथी’ या प्रकरणात भोजपूर मंदिर, विशेषतः त्याच्या छताची डागडुजी केली, सांचीच्या मंदिराच्या अडथळ्यांना पार करत जीर्णोद्धार केला आणि त्या मंदिराभोवती सुंदर बगीचा केला, त्या कामाविषयी ते सांगतात. शिवाय भारतीय सर्वेक्षणातील काही प्रामाणिक अधिकाऱ्यांबाबत माहिती देतात. कुतुबमिनार आणि योगमाया मंदिर यांच्या दरम्यान होणाऱ्या ‘फुलवालों की सैर’ अनोख्या कार्यक्रमाविषयी, तसेच कांचीपूरम् येथील कामाक्षी मंदिरातील अनुभवांविषयी आणि चेन्नईतील चेरामान मशिदीच्या संदर्भातील अनुभवाविषयी लिहितात.

‘विदेशी राष्ट्राध्यक्षांबरोबर’ या प्रकरणात पाकिस्तानचे तत्कालीन राष्ट्रपती आणि त्यांची पत्नी, अमेरिकेचे तत्कालीन अध्यक्ष बराक ओबामा आणि त्यांची पत्नी, जर्मन राष्ट्राध्यक्ष होरस्ट कोलर यांना भारतीय सर्वेक्षण

खात्यातील अधिकारी म्हणून दिल्लीतील सांस्कृतिक स्थळं दाखविण्याची पार पाडलेली जबाबदारी याविषयी ते सांगतात आणि अशा प्रकारची जबाबदारी पार पाडताना काय काय काळजी घ्यावी लागते, यावर भाष्य करतात.

‘भारतदर्शनासाठी प्रतिकृती संग्रहालय’ या प्रकरणात राष्ट्रकुल क्रीडा स्पर्धेच्या निमित्ताने दिल्लीतील कुतुबमिनार, लाल किल्ला इ. स्मारकांच्या दुरुस्तीचं आणि सुशोभीकरणाचं काम मुहम्मद यांच्याकडे आलं. त्यानिमित्ताने भारतातील अन्यही मंदिरे, शिल्पे, स्मारके इ.चं दृष्टिक्षेपात दर्शन पर्यटकांना घडावं, असं मुहम्मद यांना वाटलं आणि त्यातूनच दिल्लीत प्रतिकृती संग्रहालयाची स्थापना करण्यात आली. त्याच्या स्थापनेची साद्यंत हकिकत त्यांनी सांगितली आहे. तसेच राष्ट्रकुल क्रीडा स्पर्धेच्या निमित्ताने आयटीडीसीने जुन्या किल्ल्यात ‘लाइट अॅन्ड साउंड शो’ सुरू केला, त्याविषयी, त्यातील त्रुटीविषयी विस्तृत विवेचन केलं आहे. जुन्या किल्ल्याच्या परिसरात आणखी खोदकाम करून तिथे एक व्याख्यान केंद्र सुरू करण्याची मुहम्मद यांची सूचना अमलात का येऊ शकली नाही, याबद्दलही त्यांनी सांगितलं आहे. याखेरीज महानिर्देशक के. एन. श्रीवास्तव आणि अन्य पुरातत्त्व सर्वेक्षण अधिकारी, चांगल्या पुरातत्त्व अधिकाऱ्यांचे निकष, नालंदा मंदिर, सतधारा स्तूप इ.विषयी लिहिले आहे.

‘तो क्षण कधीच विसरू शकणार नाही’ या प्रकरणात भारतीय सर्वेक्षण खात्याच्या कामात सहभागी असलेल्या मजुरांसाठी त्यांनी शाळा सुरू केली आणि त्या शाळेचं ओबामांकडून कौतुक झालं, याबद्दल आपल्या भावना त्यांनी व्यक्त केल्या आहेत.

‘ऐतिहासिक नगर काशी’ या प्रकरणात काशी या क्षेत्राविषयी त्यांनी माहिती दिली आहे; शिवाय तिथे पर्यटनाच्या आणि सांस्कृतिक वारसा जपण्याच्या बाबतीत विकासाला कसा वाव आहे, हेही त्यांनी सांगितलं आहे.

‘अनुभवाचा धडा’ या प्रकरणात पुरातत्त्व खात्यात काम करताना ते काय शिकले, विशेषतः हिंदू-मुसलमान यांच्या विचारधारेबाबत त्यांना काय अनुभवाला आलं, यावर त्यांनी भाष्य केलं आहे.

‘सरकारी कर्मचारी अन् मीडिया’ या प्रकरणात ज्या ज्या वेळेला वाद उद्भवले किंवा काही महत्त्वाची गोष्ट करण्याची वेळ आली, तेव्हा मीडियाने त्यांना कशी साथ दिली, याबाबत त्यांनी विवेचन केलं आहे.

‘विकास व्हायलाच हवा’ या प्रकरणात त्यांनी केलेल्या काही कामांचा उल्लेख केला आहे. जसे गोव्याचे कुरुटी महादेव मंदिर त्याच्या आधीच्या जागेपासून १८ कि.मी.दूरवर स्थापित करण्यात आले.

‘अयोध्या : काही ऐतिहासिक तथ्ये’ या प्रकरणात १९७६-७७मध्ये विद्यार्थी दशेत असताना त्यांना बाबरी मशिदीच्या परिसरात उत्खननाची संधी मिळाली होती, तेव्हा त्यांना त्या उत्खननात मंदिराचे अवशेष आढळले होते; पण एक ऐतिहासिक सत्य म्हणून त्यांनी त्याकडे पाहिलं होतं. जेव्हा १९९०मध्ये बाबरी मशीद प्रकरण पेटलं तेव्हा मुहम्मद यांनी १९७६-७७मध्ये तिथे मंदिराचे अवशेष आढळल्याचं विधान केलं होतं आणि वर्तमानपत्रातून ते प्रसृत झाल्यानंतर बराच गदारोळ माजला, त्यांना त्यांच्या वरिष्ठांच्या रोषाला तोंड द्यावं लागलं. एकूणच बाबरी मशीद प्रकरणाच्या अनुषंगाने त्यांनी साधकबाधक व विस्तृत चर्चा या प्रकरणातून केली आहे.

‘विश्वगुरू बना’ या प्रकरणात भारताचं शिल्पवैभव, स्मारकं, मंदिरं, चर्च, मशिदी इ. सांस्कृतिक ठेव्याचं कसं जतन करता येईल, त्यासाठी पुरातत्त्व खात्याला सरकारने कसं महत्त्व दिलं पाहिजे, या सांस्कृतिक ठेव्याच्या जतनातून पर्यटनाला चालना मिळून सरकारला तो एक उत्पन्नाचा स्रोत होईल, याबाबत त्यांनी विवेचन केलं आहे.

‘नोकरीचा काळ : एक दृष्टिक्षेप’ या प्रकरणात त्यांनी केलेल्या काही कामांचा थोडक्यात आढावा घेतला आहे आणि त्यांना मिळालेल्या पुरस्कारांचा उल्लेख केला आहे.

नवी संहिता... नवा आशय...

कुशल नेतृत्वाचा आदर्श वस्तुपाठ

लिंक व
 ऑन लीडरशिप
 खडतर काळासाठी
 एक्झिक्युटिव्ह ड्रावपेच

डॉनल्ड टी. फिलिप्स। अनुवाद : गौरी गाडेकर

किंमत: २२०/-रु. | पोस्टेज ५०/-रु.

नवी संहिता... नवा आशय...

दुसऱ्या महायुद्धातला वेदनादायी विध्वंस
आणि त्यात होरपळून निघालेल्या
एका चिमुकलीच्या संघर्षाची सत्यकथा...

द कट आउट गर्ल

कहाणी युद्ध अन् कुटुंबाची,
हरवलेले गवसल्याची

बार्ट व्हॅन एस । अनुवाद : दीपक कुळकर्णी

किंमत: ₹ २०/- रु.।पोस्टेज ५०/- रु.।ई-बुक स्वरूपात उपलब्ध

नाझीव्याप्त फ्रान्समधील
ब्रिटिश सिंक्रेट एजंट्स
स्टार बंधुंची खरी कहाणी...

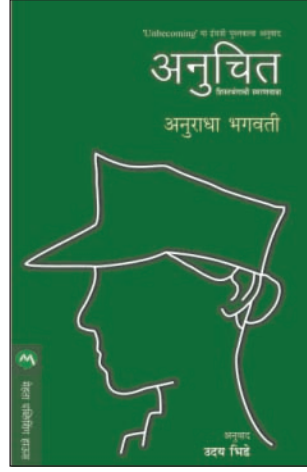
ते एकाकी लढले

चार्ल्स ग्लास । अनुवाद : वृन्दा उन्हाळे

किंमत: ₹ ५०/- रु.।पोस्टेज ५०/- रु.।ई-बुक स्वरूपात उपलब्ध

मेहता मराठी ग्रंथजगत : सप्टेंबर २०२१ । ४९

अनुचित

शिस्तभंगाची स्मरणयात्रा

अनुराधा भगवती
अनुवाद : उदय भिडे

अमेरिकन आर्मीतील
स्त्री दमनाविरोधात कणखर आवाज
उठवत नवी क्रांती घडविणाऱ्या
अनुराधा भगवती यांचे आत्मकथन

अनुराधा भगवती यांनी त्यांचे अनुभव, विशेषतः सैन्यदलातील अनुभव 'अनबिकमिंग' या त्यांच्या पुस्तकातून शब्दबद्ध केले आहेत. जगदीश आणि पद्मा भगवती हे अनुराधाचे आई-वडील. दोघंही भारतीय; दोघंही अर्थशास्त्रज्ञ. परदेशात (न्यू यॉर्क येथे वास्तव्य) दोघांचंही करिअर बहरलेलं. अनुराधाच्या आईच्या जीवनात जगदीश यांच्याशी लग्न करण्यापूर्वी एक वादळ आलं होतं. त्या वादळाचा परिणाम, भारतीय-पाश्चात्य संस्कृतीमध्ये होणारी ओढाताण, शिक्षणाच्या बाबतीत अनुराधाकडून असलेल्या आई-वडिलांच्या अवास्तव अपेक्षा, लैंगिक जाणिवांची विकृतपणे झालेली ओळख, समलिंगी आणि विरुद्धलिंगी आकर्षण अशा भावनिक/मानसिक गोंधळामुळे अनुराधा मनाने तिच्या आई-वडिलांपासून फार दूर गेली. इंग्रजीमध्ये पदवी घेतल्यानंतर पत्रकारिता आणि आंतरराष्ट्रीय संबंध या अभ्यासक्रमासाठी तिने प्रवेश घेतला; पण तो तिने पूर्ण केला नाही. आई-वडिलांपासून दूर जाण्यासाठी तिने सैन्यात (नाविक दल) जाण्याचा निर्णय घेतला.

नाविक दलात मुलाखत झाल्यानंतर अधिकारी म्हणून तिची निवड करण्यात आली आणि क्वान्टिको येथे तिचं दहा आठवड्यांचं प्रशिक्षण सुरू झालं. प्रशालेतल्या एका वेगळ्या भागात पुरुष प्रशिक्षकच पुरुष उमेदवारांना कवायतींचे प्रशिक्षण देत आणि महिलांना महिलाच प्रशिक्षण देत. पुरुषांच्या तुकडीपेक्षा महिलांची तुकडी फारच लहान होती. बाऊमन ही त्यांची प्रशिक्षिका होती आणि ती खूपच कडक होती. रायफल प्रशिक्षण (रायफल हातात धरणे), आक्रमण व संरक्षणासाठीच्या डावपेचांचे धडे, धावणे इ. गोष्टींचा या प्रशिक्षणात समावेश होता. प्रशिक्षणार्थींकडून चूक झाली तर शिक्षाही कडक मिळत असे.

या प्रशिक्षणादरम्यानचे अनुभव, बरोबरच्या प्रशिक्षणार्थी स्त्रियांची-पुरुषांची मानसिकता, सगळ्यात महत्त्वाचं म्हणजे प्रशिक्षणादरम्यान केला जाणारा स्त्री-पुरुष भेद, स्त्रियांच्या शारीरिक क्षमतेबद्दल घेतली जाणारी शंका इ. बाबत अनुराधा यांनी सांगितलं आहे. प्रशिक्षण काळाच्या सातव्या आठवड्यामध्ये स्वतः विनंती करून प्रशिक्षण सोडून बाहेर पडण्याची संधी प्रशिक्षणार्थींना देण्यात आली होती; पण अनुराधा यांना परत आई-वडिलांकडे जाण्याची इच्छा नव्हती. त्यामुळे त्यांनी प्रशिक्षण पुढे सुरू ठेवलं. त्या लेफ्टनंट झाल्या; मात्र सैन्यदलातही स्त्रीला दुय्यम स्थान आहे, तिथेही

तिच्याकडे उपभोग्य वस्तू म्हणून बघितलं जातं आणि तिचं लैंगिक शोषण केलं जातं, ही बाब त्यांना सतत खटकत राहिली. त्यांनाही अशा लैंगिक शोषणाला तोंड द्यावं लागलं.

२००४मध्ये त्यांची आरमारी दलातील कारकीर्द संपली तरी आरमारी दलातील विपरीत प्रथा आणि त्या प्रथांचं अगदी धर्माज्ञांसारखं पालन करणाऱ्या वरिष्ठांनाच आम्हांन देण्याचा धाडसी निर्णय त्यांनी घेतला. त्यासाठी त्यांनी 'स्वान' नावाची संस्था स्थापन केली. त्यांच्या अथक परिश्रमांमुळे महिलांना प्रत्यक्ष युद्धात सहभागी होणाऱ्या सैनिकी तुकड्यांमध्ये सामील होण्यावर असलेला प्रतिबंध हटवला गेला आणि सैनिकी संस्कृतीतच एक ऐतिहासिक बदल घडून आला. 'स्वान'च्या संदर्भातील चांगले-वाईट अनुभवही त्यांनी नोंदवले आहेत. तसंच, त्यांना सैन्यदल, तसेच जीवनातील नकारात्मक अनुभवांमुळे आलेलं नैराश्य दूर करण्यासाठी त्यांनी जे मानसोपचार घेतले, योग प्रशिक्षण घेतलं, त्या योग प्रशिक्षकही झाल्या हा प्रवासही त्यांनी उलगडला आहे.

नवी संहिता... नवा आशय...

कृष्णकन्या

रत्नाकर मतकरी

'कृष्णकन्या' ही मतकरींचा परीसस्पर्श असलेल्या अशाच अनोख्या कथांची अमूल्य भेट. मतकरींच्या शेवटच्या अप्रकाशित कथांपैकी निवडक कथा प्रथमच पुस्तकरूपात आणणारा संग्रह म्हणूनही 'कृष्णकन्या'चं महत्त्व अनन्यसाधारण असंच.

किंमत : १७०/- रु. । पोस्टेज ५०/- रु. । ई-बुक स्वरूपात उपलब्ध

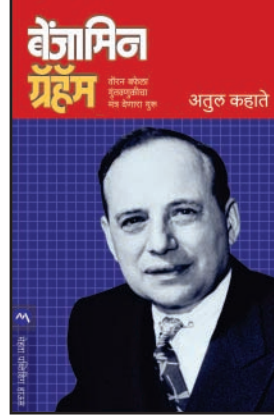
४४ । मेहता मराठी ग्रंथजगत : सप्टेंबर २०२१

नवी संहिता... नवा आशय...

शेअरबाजारात अभूतपूर्व यश
मिळवणाऱ्या वॉरन बफेच्या गुरूची
विलक्षण यशोगाथा...

बेंजामिन ग्रॅहॅम

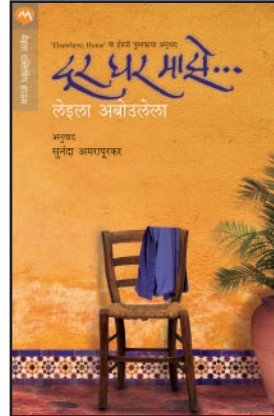

अतुल कहाते

किंमत : १७०/-रु. । पोस्टेज ५०/-रु. । ई-बुक स्वरूपात उपलब्ध

वेगानं बदलणाऱ्या जगात
दूर देशीच्या घरांचा
शोध घेणाऱ्या जीवांच्या कथा...

रुध्र मासे...

लेइला अबोउलेला । अनुवाद : सुनंदा अमरापूरकर

किंमत : २५०/-रु. । पोस्टेज ५०/-रु. । ई-बुक स्वरूपात उपलब्ध

मेहता मराठी ग्रंथजगत : सप्टेंबर २०२१ । ४५

असा असावा 'बाप'
 लेखक : अँड्र्यू वॉटसन
 अनु. सुनीति काणे
 किंमत : ३९५

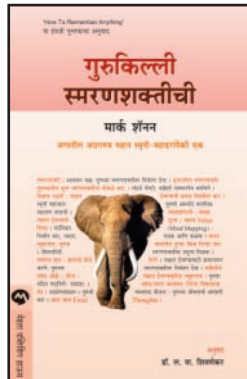

असं असावं 'आई' पण
 लेखक : जुडी रेथ
 अनु. मुग्धा शुक्ले
 किंमत : ३९५

इमोशनल इन्टेलिजन्स
 लेखक : ख्रिस्तिन विल्डिंग
 अनु. डॉ. शुचिता नांदापूरकर-फडके
 किंमत : ३२०

गुरुकिल्ली स्मरणशक्तीची
 लेखक : मार्क शॉनन
 अनु. डॉ. ल. मा. शिवणेकर
 किंमत : ३२०

आगामी पुस्तके

आई, वडील हे नातं फुलवण्याचं भान देणारी आणि भावनिक बुद्धिमत्ता, स्मरणशक्ती, प्रेरणा, सकारात्मकता, यशस्वी नेतृत्व या संकल्पनांचं महत्त्व अधोरेखित करत त्यांचा विविधांगी वेध घेणारी पुस्तक मालिका

स्वयंप्रेरणेतून ध्येयपूर्तीकडे

लेखक : फ्रान्सिस कूम्बस्
अनु. डॉ. मिलिंद पराडकर
किंमत : ४५०

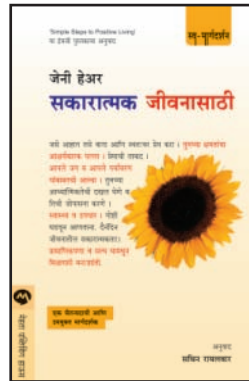
सकारात्मक जगण्याचा सहज मार्ग

लेखक : जेनी हेअर
अनु. सचिन रायलवार
किंमत : ३२०

यशस्वी नेतृत्व

लेखक : कॅरोल ओ'कॉनर
अनु. विनिता पिंपळखरे
किंमत : १७०

सर्व पुस्तके ई-बुक स्वरुपात उपलब्ध
पोस्टेज अतिरिक्त

स. शं. देसाई यांची आगामी पुस्तके

प हिले
**जागतिक
महायुद्ध**

किंमत : १८०/-रु.

ऑस्ट्रियाच्या युवराजाचा बोस्नियन तरुणाने केलेला खून ही घटना ठरली पहिल्या महायुद्धाची नांदी. ऑस्ट्रिया व सर्बियादरम्यान छोट्या प्रमाणावर सुरू झालेले हे युद्ध संपूर्ण युरोपभर पसरले. तसेच पुढे युद्धाची खुमखुमी, युद्धग्रस्त देशांना पाठिंबा आणि विरोध अशा इतर अनेक कारणांमुळे त्या युद्धात बेल्जियम, फ्रान्स, जर्मनी व अमेरिका आदी देशांचाही प्रवेश झाला. पहिल्या जागतिक महायुद्धाची पार्श्वभूमी व कारणे, नानाविध कारणांमुळे त्यात सहभागी झालेले लहान-मोठे देश, लढाईचे वैविध्यपूर्ण प्रासंगिक वर्णन आणि परिणामांचा सार्थ आढावा.

दु स रे
**जागतिक
महायुद्ध**

किंमत : २००/-रु.

हिटलरच्या राक्षसी महत्वाकांक्षेमुळे दुसऱ्या महायुद्धाला झालेली सुरुवात आणि हॉलंड, बेल्जियम, इटली, आफ्रिका इ. अनेक राष्ट्रांचा युद्धात होत गेलेला सहभाग, त्या युद्धाची वर्णन, जय-पराजय, त्या त्या युद्धाचे त्या त्या देशावर, बेटावर किंवा एखाद दुसऱ्या शहरावर झालेले परिणाम, या युद्धाशी संबंधित प्रमुख व्यक्ती, त्यांनी त्या त्या वेळी घेतलेले निर्णय, त्यांचे झालेले परिणाम, सागरी लढाई, विमानातून झालेली लढाई, जमिनीवरील लढाईचे आकडेवारीनिशी संदर्भ इ. माहिती इत्थंभूतपणे देणार पुस्तक

एकत्रित पोस्टेज ५० रु । ई-बुक स्वरूपात उपलब्ध

४८ । मेहता मराठी ग्रंथजगत : सप्टेंबर २०२१

बकुळा

सुधा मूर्ती लिखित 'बकुळा' ही कादंबरी वाचली. श्रीमती आणि श्रीकांत यांच्या प्रेमावर आधारित अशी कादंबरी मी पहिल्यांदाच वाचत आहे. सामाजिक विषयावर अत्यंत संवेदनशील व परखडपणे आपल्या लेखणीतून विचार

मांडणाऱ्या आदरणीय सुधा मूर्ती यांनी श्रीमती व श्रीकांत या दोन्ही पात्रांवर लिहिलेली अशी ही कादंबरी एक वाचक म्हणून वाचताना पुढे काय होणार, ही उत्कंठा शेवटपर्यंत दाटून राहते. सामान्यतः शालेय जीवनातील प्रेम, बकुळीच्या झाडाखाली व साक्षीनं बहरणारं प्रेम हे सर्वसाधारणपणे आजवर आपण वाचत आलेल्या कथा किंवा सिनेमाप्रमाणे या जोडप्यांचे प्रेम विवाहापर्यंत पोहोचते इथपर्यंत कॉमन आहे. पण खरी कथा विवाहानंतर सुरू होते. कारण या कथेत श्रीकांतच्या यशामागे सदैव श्रीमतीची त्याला मिळालेली साथ, तिने केलेला त्याग व त्यांचे प्रेम बकुळीच्या साथीने बहरते आणि त्यांचे महाविद्यालयीन जीवन पुढे सरकत जाते. पुढे विवाहानंतर पती तसेच पतीचे कुटुंब, सासरच्या व्यक्ती, पतीचे करिअर, पतीचा उत्कर्ष आणि प्रगती हेच सर्वस्वी मानून त्याचे यश, त्याची भरभराट, त्याची कीर्ती हेच लक्ष्य ठेवत स्वतःच्या आशा-आकांक्षा, महत्त्वाकांक्षा स्वतःचे इतिहासावरील प्रेम, याला तिलांजली देत सर्वस्व अर्पण करणाऱ्या श्रीमतीला तिच्या

स्वची जाणीव होईल का? बोर्डाच्या परीक्षेत संपूर्ण राज्यात पहिली येणारी श्रीमती, महाविद्यालयीन जीवनात इतिहासातील महान तज्ज्ञांची आवडती विद्यार्थिनी, इतकेच नव्हे तर प्रसिद्ध इतिहासतज्ज्ञ कोलिन्स यांची देखील ती आदर्श विद्यार्थिनी होती. तिला पीएच.डी.साठी अमेरिकेत स्कॉलरशिपची संधी मिळाली होती, ती पुन्हा स्वीकारेल का? जरी ही संधी पुन्हा मिळाली तरी एक पत्नी म्हणून श्रीमती ही आपला पती श्रीकांतचे वैभव, ऐश्वर्य सोडून इतिहासावर संशोधन करण्यासाठी अमेरिकेत जाईल का? यावर श्रीकांतची प्रतिक्रिया, त्या दोघांमधले भावनिक संवाद एकदा वाचा. एका बैठकीतच वाचण्यासारखी ही कादंबरी आहे. जी वाचताना कळत-नकळत आपण आजवर गाजवत आलेल्या पुरुषार्थावर स्वतः प्रश्नचिन्ह निर्माण करतो. इतकेच नाही तर, खरंच आपण आपल्या जीवनात श्रीमतीला तिने आजवर आपल्या उत्कर्षासाठी केलेला त्याग, आपल्याला प्रत्येक क्षणाला बरोबरीने दिलेली साथ या सर्वांविषयी आपल्या मनात नक्कीच भावना दाटून येतील.

— पवन चांडक

द ब्रेडविनर

अफगाणिस्तानातील महिलांच्या संघर्षाची कथा, व्यथा... त्यांच्यातील दुर्दम्य आत्मविश्वास... जीवनाकडे आशावादीपणे पाहण्यास भाग पाडणारे, संकटाच्या काळात दुर्दम्य इच्छाशक्तीच्या जोरावर संघर्ष करून जगण्याचा मार्ग दाखवणारे कथानक... कट्टरपंथीयांच्या अमानवीय कृत्यामुळे होरपळणाऱ्या समाजाचे वास्तव चित्र जगासमोर मांडण्यात आले आहे. वास्तववादी समाज जीवनाचे चित्रण व अफगाणिस्तानातील मानवी मूल्यांची झालेली धूळधाण... अवश्य वाचावी अशी कादंबरी.

— हिरा कंग्राळकर

टाईमपास

बीचवर शून्य कपड्यात धावलेली बाई, कबीर बेदीची बायको या

पलीकडची प्रोतिमा कशी असेल? तिचं नाव कुठेही वाचलं की हा प्रश्न पडायचा. हो 'ती'चं जिचं अख्ख आयुष्य माझ्यासमोर साडेतीनशे पानांत बंदिस्त आहे, जिचं खाजगी जीवन तिने अगदी न डगमगता समोर ठेवलं. तिला मी प्रोतिमाच म्हणणार. सुरुवातीची आणि शेवटची पंधरा एक पानं सोडली, तर संपूर्ण पुस्तकात प्रोतिमाच तिचं आयुष्य आपल्याला

उलगडून दाखवतेय. कित्येकदा तर असं वाटतं की, दुःखाच्या काही गोष्टी अगदी डोळ्यांत पाणी आणून ती माझ्याशी शेअर करतेय. कधीतरी मी भरल्या डोळ्यांनी हुंकार देत पुढे वाचू लागते. तेव्हा सुप्रिया वकिलांना धन्यवाद देते की, इतक्या छान प्रकारे त्यांनी मराठी अनुवाद आपल्यासमोर ठेवला आहे. १९४९ला जन्मलेली प्रोतिमा १९९८ला हे जग सोडते, तेव्हा नकळत डोळ्यांत पाणी येते. ती कोणी सैनिक नव्हती, कोणी देशासाठी मेडल जिंकणारी खेळाडूही नव्हती; पण ती सर्वसामान्य स्त्री नक्कीच नव्हती. ती धाडसी होती, स्पष्टवक्ती होती, ध्येयवादी होती, कर्तृत्ववान होती, ती असामान्य स्त्री होती. तिचं आत्मचरित्र वाचताना, खूपदा वाटत होत की, तिने त्यात फक्त तिचीच बाजू मांडलीये, तिला सहन करावा लागणारा, लागलेला त्रास मांडलाय, पण तिच्या मानसिक अस्वस्थतेचा जो आलेख या पुस्तकात डोळ्यांसमोर येतो, तो नक्कीच सकारात्मकतेकडे जाणारा आहे. एके ठिकाणी प्रोतिमा म्हणते की, आपल्याला हवे ते मिळविण्याचं धैर्य त्यांना कधीच झालं नाही आणि माझ्यात ते धाडस होतं म्हणून त्यांना माझा तिरस्कार वाटत होता. ती असं का म्हणतेय, ते पुस्तक वाचताना वेगवेगळ्या प्रसंगांवरून लक्षात येतं. बालपणी झालेला छळ, सातव्या वर्षी जीवावर बेतलेलं संकट, आई-वडिलांशी केलेली बंडखोरी, कबीर बेदी सोबतचा विवाह, पूजा-सिद्धार्थचा जन्म, तिचे अफेअर, युरोप सफर, कबीर बेदी अभिनेता असल्यामुळे एका अभिनेत्याची मानसिकता, अभिनेत्याचे जीवन, त्यानंतर कबीर बेदीसोबतचा घटस्फोट, शास्त्रीय नृत्याची आवड, त्यासाठी घेतलेले कष्ट, नृत्याचे कार्यक्रम, कालीमातेचे मंदिर, त्यासंबंधी घटना, राजकीय व्यक्तींशी जवळीक, मुलांमुळे होणारा मानसिक त्रास, जवळच्या माणसाचा मृत्यू, त्यावरून झालेली बदनामी, मानहानी, खऱ्या प्रेमासाठी

शोधशोध, पुन्हा मिळालेल्या ठेचा, पूजा-सिद्धार्थचं प्रौढपण, त्यांची मानसिक जडण-घडण, पूजाचं लग्न, नृत्यग्राम, त्यासाठी केलेले दौरे, देणग्यांसाठी फिरणे, तिला मिळालेली महत्वाची पदं, गुरू व त्यांच्या मुलांमुळे झालेला त्रास, सिद्धार्थची आत्महत्या, पूजाच्या मुलीचा जन्म, हरिशचं आयुष्यात येणं, हवं ते मिळालं ही भावना, सगळी कागदपत्रं त्या त्या व्यक्तीकडे सोपवून कैलास मानससरोवर यात्रेला जाणं, जाण्याआधी सगळ्यांना पत्र पाठवणं, जणू तिने ठरवून exit घेतली. सगळं नाट्यमय वाटत असलं तरी 'ती हे जगलीये' कधी आनंदात... कधी अश्रू ढाळत... कधी डायरी लिहित... कधी मौजमजा करत... तर कधी सगळा दोष स्वतःला देत... या काही ठळक आणि अशा कितीतरी लहान-मोठ्या घटना प्रोतिमाच्या मनावर किती खोलवर परिणाम करत होत्या, हे पुस्तक वाचताना समजते. एकाच बाजूने विचार करायचा झाल्यास प्रोतिमाने आयुष्यात खूप मौजमजा केली, ती चरित्रहीन स्त्री होती, ती आपल्या मुलांनाही नीट सांभाळू शकली नाही, मौजमजेसाठी पैसा हवा म्हणून तिने राजकारण्यांशी संबंध जोडले किंवा अजून असं बरंच... परंतु आस्वादक समीक्षा म्हटलं की सौंदर्यस्थळे शोधायची आहेत, सकारात्मक काय आहे हे यात आपण शोधतो, जाणून घेण्याचा प्रयत्न करतो. ती कोणी आदर्श व्यक्तिमत्त्व आहे की नाही, हे आपण ठरवू शकत नाही. 'नियती' तिच्या आयुष्याशी बालपणीच खेळ खेळू लागली आणि प्रोतिमा नियतीशी जिंकण्यासाठी आयुष्यभर लढत राहिली, इतकंच आपण म्हणू शकतो. स्त्री म्हणून ती कशी होती, यापेक्षा व्यक्ती म्हणून ती कशी असेल? हा विचार पुस्तक वाचताना आपण मनात ठेवला, तर चित्रपटाची कथा तुमच्यासमोर सुरू राहते. तुम्ही तहान-भूक, वेळ-काळ विसरून पुस्तकाची पानं उलटत जाता, हे मात्र नक्की. तरीही वाचताना एक जाणवत राहतं की, पुस्तकाचं शीर्षक 'टाईमपास' का असावं? कदाचित या पुस्तकातून आपलं फक्त मनोरंजन होत असावं म्हणून असेल, पण पूर्वग्रह मनात न ठेवता पुस्तक वाचत गेलं तर बरचसं सकारात्मकही आपल्या पदरात पडू शकतं. पुस्तकाच्या सुरुवातीच्या काही पानांत प्रोतिमा म्हणते, "खरंतर आपल्याला सगळ्यांना शहाणंसुरतं, प्रौढ होऊनच जन्माला यायची आणि निष्पाप बालपणात मृत्यूला सामोरे जायची सोय हवी होती." तिचं हे वाक्य पुढे वाचत जाताना

आपल्याला समजू लागते. अगदी एखाद्या चित्रपटाची कथा वाटावी, असं आयुष्य प्रोतिमा जगली. हे बरंचसं नाटकी, रंगवलेलं, कृत्रिम वाटलं तरी पुन्हा एकदा ती ते जगलीय. हे शब्द पुरेसे वाटतात. साधारण अडीचशे पानांपर्यंतचं प्रोतिमाचं आयुष्य आणि पुढची शंभर पानं असे दोन भाग तिच्या आयुष्याचे वाटतात. चाळिशीनंतर तिं नृत्यग्रामचं पाहिलेलं स्वप्न हे खरंतर तिचं धाडसच होतं. 'नर्तकांचं गाव', 'नृत्याचं गाव' ही कल्पना कितीही छान असली, तरी त्यासाठी प्रोतिमाला ज्या दिव्यातून जावं लागलं, त्याची आपण कल्पनाही करू शकत नाही. याच दरम्यान देणग्यांसाठी फिरणं, सिद्धार्थचं आजारपण, तिच्या गुरूकडून होणारा मानसिक त्रास, तिच्या मुलाची आत्महत्या या सर्व घटनांनी बहाल केलेले हृदयविकाराचे झटके तिने पचवले. प्रोतिमा हे एक भरकटलेलं जहाज होतं, अगदी शेवटच्या क्षणापर्यंत ती जगण्याचं ध्येय शोधत राहिली, धक्क्यावर पोहोचायचं तिचं स्वप्न मृत्यूने पूर्ण केलं. ती निसर्गाशी एकरूप झाली, तिचा मृतदेह सापडला नाही. ती कैलास मानस सरोवर यात्रेत असताना मुक्कामाच्या ठिकाणी, सगळे गाढ निद्रेत असताना दरड कोसळली आणि त्यांच्यातलं कोणीचं वाचलं नाही, कदाचित ती निसर्गात माती होऊनही मिसळली असेल. पुस्तकाचे मुखपृष्ठ आणि मलपृष्ठ पुस्तक वाचल्यानंतर न्याहाळलं की ती दोन पानं हाच प्रोतिमाचा जीवनाचा प्रवास वाटतो आणि मधली सगळी पानं म्हणजे तिने केलेल्या चुका, त्यातून तिला मिळालेले धडे वाटतात. शेवटी इतकंच म्हणेन की, प्रोतिमा उत्साहाचा झरा होता, त्याला योग्य वळण मिळायला हवं होतं. अजूनही भव्यदिव्य कर्तृत्व ती करू शकली असती. भावनिक वादळं पेलण्यात ती स्वतःलाच दोष देत गेली आणि तिची बरीच ऊर्जा इथेच खर्च झाली. अध्यात्मातील तिची जाण मोलाची वाटते. प्रोतिमाचा शेवट मात्र तिला हवा तसा थरारकच झाला, हे मात्र नक्की.

— प्रतीक्षा खराडे-फाळे

बिंदूसरोवर

एक अप्रतिम कादंबरी. विविध विषयांनी नटलेली. मनाला आनंद देणारी; पण नकळत चिंतन, आत्मशोध करायला लावणारी अनोखी अशी ही

कादंबरी... 'बिंदूसरोवर'. राजेन्द्र खैर लिखित 'बिंदूसरोवर' ही कादंबरी म्हणजे एक उत्तम रहस्यमय प्रवास. लेखकाबरोबर वाचक नकळत कल्पनेच्या प्रवासाला सुरुवात करतो आणि कादंबरीतील साऱ्या घटनांमधील एक विशेष पात्र होऊन त्या रहस्यमय, अद्भुत, अध्यात्मिक प्रवासाची अनुभूती घेत जातो. तिबेटमध्ये घुसखोरी करून चीनचे सैनिक अनेक मंदिरांचा विध्वंस

करतात. त्याचवेळी त्यांना माहिती मिळते की, भारतात एका गूढ ठिकाणी अशी एक वस्तू आहे की, तिच्या साहाय्याने संपूर्ण विश्वाची रहस्ये उलगडत जातील आणि माणूस संपूर्ण विश्वावर ताबा मिळवू शकेल. योगी शिवानंद यांचे दोन शिष्य विश्वनाथ आणि मोहनीश जे हिमालयात आपल्या गुरूसमवेत योगाभ्यासाची ज्ञानोपासना करीत असतात. नेमके त्याचवेळी चिनी आक्रमक तो संपूर्ण परिसर व्यापून टाकतात. पन्नास वर्षे एका विलक्षण धातूच्या पेटीचा सांभाळ केल्यानंतर ती पेटी आणि एक भूर्जपत्र योगी शिवानंद, विश्वनाथ यांच्याकडे सुपूर्त करतात. त्या पेटीत नेमकं काय असतं...? प्रा.विश्वनाथ यांच्यावर विश्वास ठेवून सुपूर्त केलेल्या धातूच्या पेटीचं पुढे काय होतं...? याचा संपूर्ण अध्यात्मिक, रोमांचक प्रवास म्हणजे 'बिंदूसरोवर' ही कादंबरी.. विज्ञानाच्या अभ्यासाबरोबरच अध्यात्माची, योगिक क्षेत्राची आवड असलेले, अनुभूती घेतलेले प्रा.विश्वनाथ त्यांच्यावर विश्वास ठेवून किंवा त्यांच्याबद्दल खात्री बाळगून, त्यांचे गुरू त्यांच्यावर ती पेटी जीवापाड जपण्याची जबाबदारी देतात. पण त्यानंतर जेव्हा त्यांच्यावर संकट येते, तेव्हा प्रा.विश्वनाथ काय करतात? ती धातूची पेटी पुढे कुणाकडे सुपूर्त करतात...? प्रत्येक टप्प्यावर पेटीचा सांभाळ करायला मदत करणारे महानंद नेमके असतात तरी कोण...? ह्या सर्व गोष्टींची उत्कंठा प्रत्येक पानासरशी वाढत जाते. शेवटच्या टप्प्यात तर उत्कंठा शिगेला पोहोचते. विचारांचे वादळ मनात घोंगावू लागते आणि त्यामुळेच वेळेचे भान न राहता वाचक हातात घेतलेली कादंबरी संपूर्ण वाचल्याशिवाय खाली ठेवत नाही. कादंबरी वाचून झाल्यानंतर देखील त्यातील अध्यात्मिक विचारांनी घेतलेली मनाची पकड चटकन सैल होत नाही. बराच काळ वाचकाच्या मनावर त्याचे गारूड तसेच

राहते. ही कादंबरी निव्वळ कल्पनेत रमवणारी नसून, वाचकाला विचार करायला प्रवृत्त करणारी आहे. सध्याच्या काळात प्रत्येकजण भौतिक सुखाच्या मागे धावत असतो. अनेक उत्तम, मनाला पटणाऱ्या गोष्टी मागे सारत निव्वळ ध्येयपूर्तीसाठी योग्य-अयोग्यतेच्या पलीकडे जाऊन काम करत असतो. पण 'बिंदूसरोवर' ही कादंबरी वाचल्यानंतर वाचक नक्कीच चिंतनशील अवस्थेत जाण्यासाठी प्रवृत्त होतो. 'बिंदूसरोवर' वाचताना, कुठेही ते रटाळ, कंटाळवाणे होत नाही. लेखक राजेन्द्र खेर यांच्या ओघवत्या लेखनशैलीचा प्रभाव नक्कीच वाचकांच्या मनाचा वेध घेतो. प्रत्येक घटनेत आपण प्रत्यक्ष तिथे आहोत, याची अनुभूती घेत एक अद्भुत, अविस्मरणीय, आनंददायी प्रवास करत वाचक 'बिंदूसरोवर'त न्हाहून जातो.. ह्या रहस्यमय, अद्भुत, अविस्मरणीय आणि अध्यात्मिक प्रवासाचा आनंद घेण्यासाठी राजेन्द्र खेर लिखित 'बिंदूसरोवर' ही कादंबरी जरूर वाचावी.

— सुप्रिया हळबे

ययाति

ययाति कुणाची...? 'ययाति' इंद्राला पराजित करून स्वर्गावर विजय मिळवणाऱ्या एका शापित नहूषमहाराजांच्या वंशजाची. 'ययाति' एका शापित पित्याच्या दोन पुत्रांची, सुखाच्या शोधात भटकत असलेल्या यती आणि ययाति या दोन राजपुत्रांची.. 'ययाति' एक राजकन्या असून पण आपल्या एका चुकीमुळे, आपल्या पित्याचे राज्य वाचवावे म्हणून जन्मतः दासीतत्व स्वीकार करणाऱ्या एका शर्मिष्ठा नावाच्या राजमातेची. 'ययाति' एका अहंकारी स्त्रीची, घमंडी महाराणीची, स्वतःच्या सुखात मग्न झालेल्या पत्नीची, एका तपस्विनीच्या पुत्रीची, त्या क्रूर देवयानीची.. 'ययाति' त्या महान कचदेवाची, मित्रासाठी प्राण पणाला लावणाऱ्या त्या माधवाची, आपल्या बोंबड्या बोलांनी मंत्रमुग्ध करणाऱ्या त्या तारकेची.. 'ययाति' त्या सोनेरी लट असणाऱ्या, काहीही गुन्हा नसताना मरण पत्करावं लागणाऱ्या अल्केची, वासनेने भरलेल्या ययातिची, दासी मुकुलकीची,

‘ययाति’ एका अशा ययाति राजाचीच; ज्याच्या आयुष्यात शरीरसुखाशिवाय आयुष्यात सुख म्हणजे काय, याची त्याला जाणीवच नसते. तब्बल अठरा वर्षे नव-नवीन सुंदरी भेटून पण अतृप्त राहणाऱ्या त्या राजाची ही ‘ययाति’ ययाति... प्रत्येक वार्डेट नजरेच्या पुरुषाची, ययाति आताच्या जगात जगत असणाऱ्या त्या प्रत्येक अहंकारी स्त्रीची, शरीरसुख हेच आयुष्यात सर्व काही नसतं, त्या पलीकडे पण जग असतं, वासनेच्या इतक्या आहारी जायला नको की, आपलाच उःशाप आपल्या प्रियजनांवर आपण लादण्यास कुचराई करू नये, वासनेसाठी आपले वार्धक्य आपल्या पुत्राला देताना आपल्या मनात कोणताही विचार येऊ नये. शेवटी ‘ययाति’ मधीलच काही ओळी जशाच्या तशा लिहाव्यात असं वाटतं... “शरीरसुख शेवटी दुःखालाच कारणीभूत होतं. मग ते सुख स्पर्शाचं असो, अथवा दृष्टीचं असो. शरीर हा मनुष्याचा सर्वात मोठा शत्रू आहे. त्याच्यावर विजय मिळवण्याकरिता सतत धडपडत राहणं, हेच या जगात मनुष्याचं प्रमुख कर्तव्य आहे. माणूस शरीरावर प्रेम करतो, त्या प्रेमाला अंत नसतो. पण शरीर काही त्याच्यावर असे प्रेम करीत नाही. प्रसंगी ते त्याचं वैर साधतं.” वि. स. खांडेकरांची ही कादंबरी त्या प्रत्येकासाठी एक उत्तम मार्गदर्शन करते जे आयुष्यात शरीर सुख हेच सर्वस्व आहे, असे मानून त्यांचं आयुष्य जगत आहेत. त्यांच्या शब्दांनी या सर्व पात्रांच्या बोलण्यात जिवंतपणा आणला आहे. कचदेवाचे पात्र हे मनाला भिडून जाते. जरी या कादंबरीत दोन नायिका आणि एक नायक आपल्याला दिसत असले, तरी कचदेवसुद्धा त्यात दुसऱ्या नायकाची भूमिका पार पाडून जातोय. थोडक्यात काहीतरी घेऊ पाहणाऱ्यांसाठी अप्रतिम कादंबरी. जग माणसाच्या मनातल्या दयेवर चालत नाही.. ते त्याच्या मनगटातल्या बळावर चालते.

— आकाश साठे

तीन हजार टाके

‘तीन हजार टाके’ हे सुधा मूर्ती लिखित व लीना सोहोनी अनुवादित पुस्तक नुकतेच वाचले. या पुस्तकात सामान्य व्यक्तींचे पण असामान्य असे कर्तृत्व रेखाटले आहे. हे पुस्तक वाचताना विविध व्यक्तिमत्त्वांविषयी सुधा

मूर्तींना आलेले अनुभव, त्यांचे विचार यांतून वाचायला मिळतात. देवदासींच्या पुनर्वसनासाठी त्यांनी केलेले प्रयत्न व सुरुवातीला जरी प्रतिकूल अनुभव आला, तरी त्यास त्यांच्या वडिलांची साथ मिळाली. यामुळे त्या देवदासींच्या मुलांना शिक्षणाच्या मुख्य प्रवाहात आणू शकल्या. त्यांनी केलेले काम तसेच या देवदासींना स्वावलंबी बनवून त्यांचे विविध बचत गट किंवा पतसंस्था निर्माण

आदी कार्य प्रेरणादायी आहे. 'एकटी मुलगी' या कथेतून सुधा मूर्ती यांनी इंजिनियरिंग कॉलेजमध्ये प्रवेश घेतल्यावर त्या कॉलेजमधील त्या एकटीच मुलगी होत्या. तरी देखील कॉलेजमध्ये शिक्षण घेताना आलेले विविध प्रतिकूल अनुभव, मुलांची teasing तरी सुद्धा त्यांनी तितक्याच जिद्द व चिकाटीने या सर्व अनुभवांकडे कोणाकडेही तक्रार न करता त्यांचे इंजिनियरिंगचे शिक्षण पूर्ण केले व एक प्रकारे पुरुषी अहंकारावर आपल्या कर्तृत्वाने मात केली. 'विचारांसाठी खाद्य' मधून एकदा त्या मैत्रिणीकडे जेवायला गेल्या असता तेथील यजमानांनी श्राद्ध निमित्त भोजनात देशी भाज्यांचे नैवेद्य केले होते. त्यात त्यांच्या चर्चेतून आपण रोज वापरत असलेल्या विविध भाज्या, त्यांचे उगमस्थान यावरून देशी आणि विदेशी भाज्या यांविषयी आपल्याला वाचायला खूप मजा येते. 'तीन ओंजळी पाणी' या कथेमध्ये कदाचित आपल्याला माहीत असेल की, वाराणसीमध्ये गंगेत स्नान केल्यावर ओंजळीत पाणी घेऊन आपल्या आवडत्या वस्तूचा त्याग करायचा असतो. मग सुधा मूर्तींनी काय केले असेल बरं? त्यांनी त्यांची सर्वात आवडती वस्तू म्हणजे नवीन साड्या खरेदी करणे, या आवडीच्या वस्तूच्या नावे ओंजळीत पाणी घेऊन गंगेत सोडून त्याग केला. 'कॅल क्लास' मधून त्यांना आलेले बिझनेस क्लास व इकॉनॉमिक क्लास आदीं चा अनुभव. पेहरावावरून भेदभावाचा अनुभव. तरीही त्यांनी संयम ढळून देता अशा मानसिकतेच्या लोकांना दिलेले उत्तर हे वाचायला खरंच मजा येते. 'अलिखित आयुष्य' मधून त्यांच्या वडिलांनी डॉक्टरी पेशातून ग्रामीण भागांतील दुर्गम भागांत केलेली वैद्यकीय सेवा, या सेवेतून ज्या पेशंटची त्यांनी प्रसूती केली त्या पेशंटची मुलगी पुढे एक नावाजलेली स्त्रीरोग तज्ज्ञ

होते, असा हा प्रवास वाचताना खूप ऊर्जा मिळते. 'धरासारखे दुसरे ठिकाण नाही' ही हृदयास हेलावणारी कथा. या कथेमध्ये सुधा मूर्ती जेव्हा एका 'शेल्टर होम'ला भेट देतात तेव्हा त्या ज्या पीडित घरकामगार स्त्रियांना भेटतात, तेव्हा त्यांनी सौदी किंवा त्या भागात घरकामासाठी गेलेल्या स्त्रियांचे अत्यंत कटू अनुभव दिले आहेत. त्यांच्यावर झालेले अत्याचार व पुढे त्या तिथेच अडकून पडल्याने त्यांना परत भारतात आणून त्यांचे पुनर्वसन करणे, आदींसाठी 'इन्फोसिस फाउंडेशन'द्वारे सुधा मूर्ती यांनी केलेली मदत वाचण्यासारखी आहे. तसेच पुढे 'मला जमणार नाही, पण आम्हाला जमेल' मधून अल्कोहोलिक ॲनॉनिमसचे कार्य त्यांनी खूप छान रेखाटले आहे. एकंदरीत मी काही सांगण्यापेक्षा आपण स्वतःच पुस्तक वाचून एकदा अनुभव घ्यावा.

— पवन चांडक

माय नेम इज परवाना

तालिबान्यांचा पराभव झाल्यावर अमेरिकन सैनिकांनी एका अफगाणी मुलीला अटक केली. तिच्याजवळ आहे एक पिशवी आणि ती सापडली आहे, बॉम्बस्फोटानंतरचे ढिगारे उपसताना. अमेरिकन तळावर बंदीवान झालेल्या या मुलीची उलटतपासणी सुरू होते; पण ती एक अक्षरही बोलत नाही. एकच सुगावा असतो, तो म्हणजे

तिच्याजवळची पिशवी आणि त्यातले कागद! त्यात लिहिलेली नावं - शौझिया, नूरिया, लैला, हसन, आसिफ, मिसेस वीरा....उलटतपासणीतल्या एकेका प्रश्नासरशी परवानाला तिचे गतायुष्य आठवते. काबूलच्या वाताहतीनंतर तिचे, तिच्या बहिणीचे निर्वासित कॅम्पसमधले अनुभव, नंतर एका खेडेगावात एकत्र येणं, जिवापाड प्रयत्न करून एनजीओच्या मदतीने अफगाणी मुलींसाठी सुरू केलेली शाळा! सोव्हिएत रशियाच्या आक्रमणानंतरचं युद्ध, तालिबानी राजवट यामुळेच कित्येक वर्षं कुणी शाळाच पाहिलेली नसते. म्हणून लोकांना शाळेचे महत्त्व सांगून त्या मुली गोळा करतात. हळूहळू बस्तान बसतं. परवानानं शाळेत तयार केलेली 'वॉल

ऑफ अचिव्हमेंट्स' मुलींनी काढलेली चित्रं, अचूक सोडवलेली गणितं, कविता यांनी भरून जाते. बागेत भाज्यांचे, फुलांचे वाफे फुलतात. परसदारी पाळलेल्या कोंबड्या, स्वयंपाकातले नवीन पदार्थ, नर्सिंगचा वर्ग, आसिफचं वर्कशॉप सगळं छान चालू असतं. पण अचानक पालकांना धमक्या येऊ लागतात की, मुलींना शिक्षण देणं हे धर्माला मान्य नाही, तेव्हा या शाळेत मुलींना पाठवण्यास बंदी आहे. शाळेत काहीही चुकीचं शिकवले जात नाही, हे लोकांना पटावं म्हणून परवाना व तिची अम्मी 'स्कूल फेस्टिव्हल' करतात. त्याला सगळा गाव लोटतो. अफगाणचा इतिहास-भूगोल याची माहिती, अफगाणी गाण्यांचा कार्यक्रम, मुलींनी बनवलेलं खाद्यपदार्थ हे पाहून दुसऱ्या दिवसापासून नवीन मुली येऊ लागतात. परवानाच्या अम्मीला एका मीटिंगचं बोलावणं येतं. अम्मी जाते ती दोन दिवस गायबच होते आणि परत येते ती भयानक अवस्थेतच! भूक, भीती, कष्ट या गोष्टी परवानापुढे कायमच आ वासून उभ्या आहेत. बालपण उद्ध्वस्त झालेलं आहे. मुलीचं शिक्षण, स्वातंत्र्य या स्वप्नवत गोष्टी आहेत. वाताहत नित्याचीच आहे... कारण हा अफगाणिस्तान आहे. मन सुन्न करणारी कथा!

— पल्लवी फाटक

एन्जल्स अँड डेमन्स

स्वित्झर्लंडमधील सुप्रसिद्ध 'सर्न' या संशोधन संस्थेत पदार्थविज्ञान शास्त्रज्ञ लिओनार्दो वेत्रा यांची गूढ रीतीने हत्या होते. आपले मरण आपल्या डोळ्यांनी पाहताना हल्लेखोराला जे हवंय ते कधीच मिळणार नाही, असं वेत्राला वाटत असतं. पण तो त्याचा गैरसमज असतो. हल्लेखोराला वेत्राच्या लॅबमध्ये प्रवेश करायचा असतो. त्यासाठी पासवर्ड त्याला हवा असतो. पासवर्डच नाही म्हटल्यावर वेत्राला वाटतं आता तो काही करू शकणार नाही. पण जेव्हा धारदार सुन्याने अगदी काळजीपूर्वक हल्लेखोर वेत्राचा डोळा काढून घेतो, तेव्हा मात्र वेत्राला पुढे घडणाऱ्या भयानक गोष्टीची जाणीव होते. पण सगळ्याला फार उशीर झालेला असतो. आपल्या छातीवर हल्लेखोराने भाजवून उमटवलेला एक ठसा घेऊन

वेत्रा मरण पावतो. या हत्येबद्दल संस्थेचा डायरेक्टर कोहलर पोलिसांना काही न कळवता हार्वर्डमधून रॉबर्ट लॅंग्डन या प्रसिध्द चिन्हशास्त्र तज्ज्ञाला बोलावून घेतो. अपरात्री आलेल्या फोनवरच्या संभाषणामुळे गोंधळून गेलेल्या लॅंग्डनला फॅक्स मधल्या मृतदेहाच्या छातीवर उमटवलेला ठसा पाहून जबरदस्त धक्का बसतो. इथूनच कथेला सुरुवात होते. क्षणाक्षणाला उत्कंठा वाढवणाऱ्या कथेला सुरुवात होते, असं म्हणणं योग्य होईल. सर्न मध्ये ही गडबड सुरू असते तेव्हाच 'व्हॅटिकन सिटी'मध्ये एका महत्वाच्या कार्यक्रमाची सुरुवात होत असते. पोपचा मृत्यू झाल्यामुळे नवीन पोपची निवड करण्याचा हा पवित्र कार्यक्रम. यासाठी 'व्हॅटिकन' मध्ये सुरक्षा व्यवस्था फार काटेकोर केलेली असते. तरीसुद्धा 'व्हॅटिकन सिटी'मध्ये अशा काही घटना घडतात की, ज्याने स्विस गार्ड्स हबकून जातात. भावी पोप म्हणून ज्यांची वर्णी लागू शकेल, अशा चार कार्डिनल्सचे 'व्हॅटिकन सिटी' मधून अपहरण झालेले असते. तसेच सुरक्षा व्यवस्थेतला एक लक्ष ठेवणारा कॅमेरा त्याच्या जागेवरून हलवून दुसऱ्या अनोळखी ठिकाणी लावलेला दिसतो; ज्यात एक भलतीच वस्तू स्विस गार्ड्सना दिसत असते. त्यामुळे ते चक्रावून गेलेले असतात. त्यातच अपहरणकर्त्यांचा फोन येतो, ज्यात चारी कार्डिनल्सची दर तासाने एक अशी सार्वजनिक ठिकाणी हत्या करणार आणि मग 'व्हॅटिकन सिटी'ला एका शक्तिशाली पदार्थाने उडवून देण्याची धमकी तो देतो. मग 'व्हॅटिकन सिटी'ला वाचवण्यासाठी कामेरेलेगो, जो मृत पोपचा सहाय्यक असतो आणि नवीन पोपची नियुक्ती होईपर्यंत सूत्रे ज्याच्या हाती असतात तो स्वतः लक्ष घालतो. वेत्राच्या छातीवरचा ठसा, त्याच्या लॅबमधून चोरीला गेलेला पदार्थ याच्या तपासाची जबाबदारी नकळत लॅंग्डनवर येते. त्यात त्याला वेत्राची शास्त्रज्ञ मुलगी व्हिक्टोरिया वेत्रा मदत करते. तिला लॅबमधून चोरीला गेलेल्या पदार्थाची आणि त्याच्या गैर वापराने होणाऱ्या विनाशाची भयंकर काळजी असते. तर लॅंग्डनला वेत्राच्या छातीवरच्या निशाणीबद्दल उत्कंठा असते; कारण ती निशाणी 'इल्युमिनाटी' या प्राचीन पंथाची असते. अशी निशाणी जी दोन्हीकडून वाचता येईल, ज्याला 'अंबिग्राम' म्हणतात. तो पंथ आता अस्तित्वात नाही, या समजुतीत असलेल्या लॅंग्डनला ती खूप बघून म्हणूनच धक्का बसतो. 'इल्युमिनाटी' हा खूपच प्राचीन पंथ होता; ज्यात तेव्हाच्या विज्ञानवादी, कलाकार, शिल्पकार

अशा प्रसिद्ध व्यक्ती होत्या. त्यांनी केलेले संशोधन 'बायबल'मधल्या संकल्पनांच्या विरुद्ध असल्यामुळे चर्च आणि या पंथात वैर होते. चर्चने ४०० वर्षांपूर्वी या पंथातल्या चार शास्त्रज्ञांच्या केलेल्या हत्येचा बदला आता कोणीतरी घेऊ पहात असतो. म्हणून चार कार्डिनल्सचे अपहरण केलेले असते. चार कार्डिनल्सची हत्या कुठे होऊ शकते, हे शोधण्याबरोबरच 'इल्युमिनाटी'चे गुप्त ठिकाण शोधण्यातही लॅण्डनला स्वारस्य असते. या विश्वाची निर्मिती पंचतत्वांमधून झालीय यावर 'इल्युमिनाटीपंथा'चा विश्वास असतो. त्यामुळे अपहरण, हत्येच्या ठिकाणांचा पंचतत्त्वांशी संबंध असणार, असा निष्कर्ष लॅण्डन काढतो आणि त्यादृष्टीने तपासाला लागतो. त्याच्या तपासाला यश येते का? कामेरलेंगो व्हॅटिकनला वाचवू शकतो का? वेत्राच्या लॅबमधून चोरलेला पदार्थ नक्की काय असतो, आणि त्याचा शोध लागतो का? चारी कार्डिनल्सच्या हत्या अपहरणकर्ता कशाप्रकारे करतो? 'इल्युमिनाटी पंथा'चे अस्तित्व, त्यांचे इतर अँबिग्राम, त्यांची गुप्त जागा याबद्दल काय काय माहिती पुढे येते, हे सगळं पुस्तकातून हळूहळू आपली उत्कंठा वाढवत, उलगडत जातं. धर्म आणि विज्ञान यांच्यातील हा संघर्ष. कमालीची गुप्तता आणि त्यांची उकल करताना क्रूरता आणि शौर्य, धोकेबाजपणा आणि निष्ठा या सगळ्यांचं सुंदर मिश्रण या पुस्तकात दिसून येतं. प्रत्यक्षातली ठिकाणं, घडून गेलेल्या घटना, इतिहास, खरे लावले गेलेले शोध यांच्या जोडीने काल्पनिक कथा येत असल्यामुळे ती वाचता वाचता काल्पनिक नसून सत्य घटना वाचतोय, असं वाटायला लागतं. डॅन ब्राऊन सुप्रसिद्ध होण्यात हे फार महत्त्वाचे कारण असेल, असं वाटतंय. पण एकूणच त्यांचे लेखन, त्यांची शैली खूपच परिणामकारक आहे. मुख्य म्हणजे डॅन ब्राऊन यांच्या सगळ्याच कथांमधील घटना फारच कमी कालावधीत घडून जातात. जेमतेम २४ तासांत वागैरे. त्यामुळे तो स्पीड कथेतही वाचताना जाणवत राहतो. त्याचा मराठी अनुवादही तितकाच परिणामकारक उतरला आहे, इतका की एकदा वाचायला सुरुवात केली की, पुस्तक संपल्याशिवाय खाली ठेवावेसे वाटत नाही. डॅन ब्राऊन यांची सगळीच अनुवादित पुस्तकं जी माझ्या वाचनात आली ती छान आहेत. वेगवेगळे विषय खूप परिणामकारक उतरले आहेत.

— जस्मिन जोगळेकर

१६ सप्टेंबर ते १५ ऑक्टोबर २०२१ दरम्यानचा दिनविशेष

दिनविशेषानिमित्त पुस्तकसंचावर ५० टक्क्यांपर्यंत सूट

खालील संचांवर १६ ते ३० सप्टेंबर दरम्यान खास सवलत

१६ सप्टेंबर - कांचन घाणेकर यांचा जन्मदिन

‘नाथ हा माझा...’, ‘रेशीमगाठी’ या पुस्तकांच्या संचावर विशेष सवलत.

संचाची मूळ किंमत ५६५/- । सवलत किंमत ३९९/-

१६ सप्टेंबर - कमलाबाई ओगले यांचा जन्मदिन

‘रुचिरा भाग-१’, ‘रुचिरा भाग-२’ या पुस्तकांच्या संचावर विशेष सवलत.

संचाची मूळ किंमत ५५०/- । सवलत किंमत ३९९/-

१७ सप्टेंबर - अनंत पै यांचा जन्मदिन

‘आपल्या मुलांच्या यशस्वितेचा कानमंत्र’, ‘आत्मविश्वासाचा कानमंत्र’, ‘उत्तम स्मृतींचा कानमंत्र’, ‘यशाचा कानमंत्र’ या पुस्तकांच्या संचावर विशेष सवलत.

संचाची मूळ किंमत ३९५/- । सवलत किंमत २४९/-

१८ सप्टेंबर - लान्स आर्मस्ट्रॉंग यांचा जन्मदिन

‘इट्स नॉट अबाउट द बाइक’ या पुस्तकावर विशेष सवलत.

मूळ किंमत २८०/- । सवलत किंमत १४९/-

१९ सप्टेंबर - शरद दळवी यांचा जन्मदिन

‘चित्रमय बोधकथा भाग-१(तीन पुस्तकांचा संच)’, ‘चित्रमय रंगतदार कथा मालिका भाग-१०’, ‘चित्रमय रंगतदार कथा मालिका भाग-११’ या पुस्तकांच्या संचावर विशेष सवलत.

संचाची मूळ किंमत ७४०/- । सवलत किंमत ४४९/-

६२ । मेहता मराठी ग्रंथजगत : सप्टेंबर २०२१

‘एकलव्य’ या पुस्तकावर विशेष सवलत.

मूळ किंमत २९५/- । सवलत किंमत १९९/-

२१ सप्टेंबर - स्नेहल जोशी यांचा जन्मदिन

‘नीलकंठ’, ‘प्लॅचेट’, ‘तळं’ या पुस्तकांच्या संचावर विशेष सवलत.

संचाची मूळ किंमत ७००/- । सवलत किंमत ३९९/-

२१ सप्टेंबर - ख्रिस गेल यांचा जन्मदिन

‘सिक्स मशिन’ या पुस्तकावर विशेष सवलत.

मूळ किंमत ३९५/- । सवलत किंमत २४९/-

२१ सप्टेंबर - दीपा पोरे यांचा जन्मदिन

‘ज्ञानदा निबंधमाला’ या पुस्तकावर विशेष सवलत.

मूळ किंमत ११०/- । सवलत किंमत ६९/-

२३ सप्टेंबर - डी.एस. इटोकर जन्मदिन

‘A to Z विज्ञान’, ‘छंदातून विज्ञान’, ‘फक्त खेळण्यांसाठी’, ‘खेळणी विज्ञानाची’, ‘खेळणीच खेळणी’, ‘प्रयोग वनस्पती विज्ञानाचे’, ‘साधी यंत्रे’, ‘वाचनातून विज्ञान’, ‘वैज्ञानिक खेळणी’, ‘विज्ञानातील गमतीजमती’, ‘विज्ञानातील रंजकता’ या पुस्तकांच्या संचावर विशेष सवलत.

संचाची मूळ किंमत १०९५/- । सवलत किंमत ५९९/-

२३ सप्टेंबर - रेई किमुरा जन्मदिन

‘जॅपनीज रोझ’, ‘जॅपनीज ऑर्किड’, ‘जॅपनीज मॅग्नोलिया’, ‘मी एरिक’, ‘आवा मारू - टायटॅनिक ऑफ जपान’, ‘अ नोट फ्रॉम इचियो’, ‘वादळफूल’, ‘मदाम बटरफ्लाय’ या पुस्तकांच्या संचावर विशेष सवलत.

संचाची मूळ किंमत १७७०/- । सवलत किंमत ९८९/-

२६ सप्टेंबर - दिलिप दोंदे यांचा जन्मदिन

‘सागरी परिक्रमेचा पराक्रम’ या पुस्तकावर विशेष सवलत.

मूळ किंमत ३९५/- । सवलत किंमत २४९/-

मेहता मराठी ग्रंथजगत : सप्टेंबर २०२१ । ६३

२९ सप्टेंबर - निर्मला मोने यांचा जन्मदिन

‘चित्रमय रंगतदार कथा भाग-१३’, ‘जादूचं रबर आणि इतर गोष्टी’, ‘जंगल जंमत मालिका भाग-२’, ‘पंचतंत्रातील गोष्टी (पाच पुस्तकांचा संच)’ या पुस्तकांच्या संचावर विशेष सवलत.

संचाची मूळ किंमत १०६०/- । सवलत किंमत ५९९/-

२९ सप्टेंबर - जागतिक हृदय दिन

‘चला जाणून घेऊ या! हार्ट अ‍ॅटॅक’, ‘हृदयविकार निवारण’, ‘हृदयाचे पुनरुज्जीवन करणारे ई.ई.सी.पी. तंत्र’, ‘चला जाणून घेऊ या! शाकाहार’, ‘चला जाणून घेऊ या! ध्यानसाधना’, ‘चला जाणून घेऊ या! आहार आणि आरोग्य’ या पुस्तकांच्या संचावर विशेष सवलत.

संचाची मूळ किंमत ६६५- । सवलत किंमत ३९९/-

३० सप्टेंबर - एली वायझल यांचा जन्मदिन

‘नाइट’ या पुस्तकावर विशेष सवलत.

मूळ किंमत १७०/- । सवलत किंमत ९९/-

३० सप्टेंबर - जागतिक अनुवाद दिन

सर्व अनुवादित पुस्तकांवर ३५ टक्के सवलत.

(किमान खरेदी १०००रु.)

खालील संचांवर १ ते १५ ऑक्टोबर दरम्यान खास सवलत

१ ऑक्टोबर - उमा कुलकर्णी यांचा जन्मदिन

‘संवादु अनुवादु’, ‘केतकरवहिनी’ या पुस्तकांच्या संचावर विशेष सवलत

संचाची मूळ किंमत ६५०/- । सवलत किंमत ३९९/-

१ ऑक्टोबर - अपर्णा वेलणकर यांचा जन्मदिन

‘फॉर हिअर, ऑर टू गो?’ या पुस्तकावर विशेष सवलत

मूळ किंमत २९५/- । सवलत किंमत १९९/-

६४ । मेहता मराठी ग्रंथजगत : सप्टेंबर २०२१

१ ऑक्टोबर - डॉ. व्ही अरविंद यांचा जन्मदिन
'दृष्टिदाता' या पुस्तकावर विशेष सवलत
मूळ किंमत ३९५/- । सवलत किंमत २५३/-

२ ऑक्टोबर - गांधी जयंती
'दुसरे प्रॉमिथिअस : महात्मा गांधी', 'लेट्स किल गांधी!', 'महात्मा
गांधी आणि तीन माकडे', 'मोहनदास', 'फ्रिडम अॅट मिडनाइट' या
पुस्तकांच्या संचावर विशेष सवलत
संचाची मूळ किंमत १६०५/- । सवलत किंमत ९४९/-

३ ऑक्टोबर - गुरुचरण दास यांचा जन्मदिन
'द डिफिकल्टी ऑफ बीइंग गुड' या पुस्तकावर विशेष सवलत
मूळ किंमत ६५०/- । सवलत किंमत ४४९/-

८ ऑक्टोबर - तहमिमा अनम यांचा जन्मदिन
'आहे कट्टर तरी...', 'तेच दिन सोनेरी...', 'झुबेदा' या पुस्तकांच्या
संचावर विशेष सवलत
संचाची मूळ किंमत ११८५/- । सवलत किंमत ७९९/-

९ ऑक्टोबर - सुधा मेनन यांचा जन्मदिन
'आघाडीचे महिला नेतृत्व', 'दिव्यगुणी' या पुस्तकांच्या संचावर विशेष
सवलत
संचाची मूळ किंमत ५७५/- । सवलत किंमत ३४९/-

१० ऑक्टोबर - आर.के. नारायण यांचा जन्मदिन
'हलवाई', 'वडाच्या झाडाखाली आणि इतर कथा' या पुस्तकांच्या
संचावर विशेष सवलत
संचाची मूळ किंमत ५५०/- । सवलत किंमत ३४९/-

१२ ऑक्टोबर - शान्ता शेळके यांचा जन्मदिन
'आंधळी', 'आंधळ्याचे डोळे', 'अनोळख', 'अनुबंध', 'चौघीजणी',

मेहता मराठी ग्रंथजगत : सप्टेंबर २०२१ । ६५

‘गवती समुद्र’, ‘गोंदण’, ‘कविता स्मरणातल्या’, ‘किनारे मनाचे’, ‘लेखक आणि लेखने’, ‘मेघदूत’, ‘निमित्तानिमित्ताने...’, ‘पावसाआधीचा पाऊस’, ‘पूर्वसंध्या’, ‘रंगरेषा’, ‘रेशीमरेघा’, ‘सांगावेसे वाटले म्हणून’, ‘संस्मरणे’, ‘सुवर्णमुद्रा’, ‘वर्षा’, ‘त्रिवेणी’ या पुस्तकांच्या संचावर विशेष सवलत
संचाची मूळ किंमत ३११५/- । सवलत किंमत १८४९/-

१२ ऑक्टोबर - प्रोतिमा बेदी यांचा जन्मदिन
‘टाईमपास’ या पुस्तकावर विशेष सवलत.
मूळ किंमत ३४०/- । सवलत किंमत १९९/-

१४ ऑक्टोबर - डॉ. अरुण मांडे यांचा जन्मदिन
‘विज्ञान गमती’, ‘विज्ञान जमती’ या पुस्तकांच्या संचावर विशेष सवलत.
संचाची मूळ किंमत १८०/- । सवलत किंमत ९९/-

१५ ऑक्टोबर - डॉ.ए.पी.जे. अब्दुल कलाम जयंती
‘अदम्य जिद्द’, ‘माझी जीवनयात्रा...’, ‘टर्निंग पॉइंट्स’, ‘योद्धा शास्त्रज्ञ राष्ट्रपती ए.पी.जे. अब्दुल कलाम’ या पुस्तकांच्या संचावर विशेष सवलत.
संचाची मूळ किंमत ६६०/- । सवलत किंमत ३९९/-

१५ ऑक्टोबर - मारिओ पुझो यांचा जन्मदिन
‘ओमेर्ता’, ‘द लास्ट डॉन’ या पुस्तकांच्या संचावर विशेष सवलत.
संचाची मूळ किंमत ८४५/- । सवलत किंमत ४४९/-

❖ किमतींमध्ये बदलाची शक्यता ❖

अधिक माहितीसाठी संपर्क : फोन : ०२०-२४४७६९२४ /

२४४७५४६२ / Whats App No. ९४२०५९४६६५

website : www.mehtapublishinghouse.com

आपल्या लाडक्या लेखकांना शुभेच्छा या ईमेलवर पाठवा.

author@mehtapublishinghouse.com

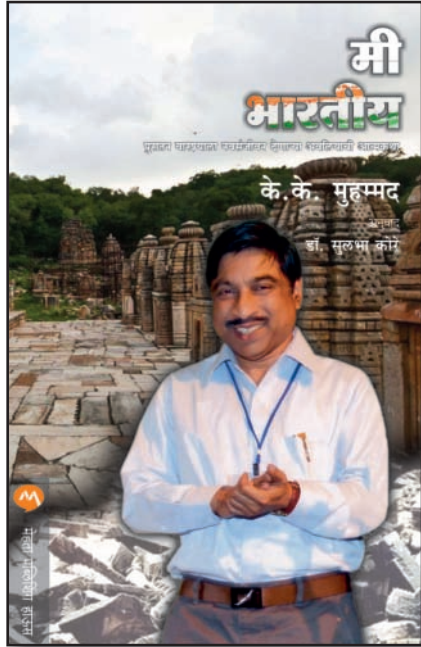
नवीन संहिता... नवा आशय...

एका सच्च्या, प्रामाणिक पुरातत्त्ववेत्त्याचं
निखळ, निर्भय आत्मकथन...

लेखक
के.के. मुहम्मद
अनुवाद
डॉ. सुलभा कोरे

मी भारतीय

पृष्ठसंख्या : १५६

किंमत : ₹२३०

पोस्टेज : ₹५०

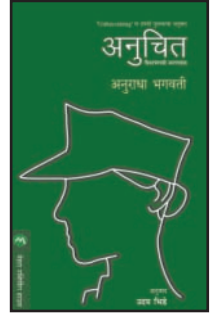
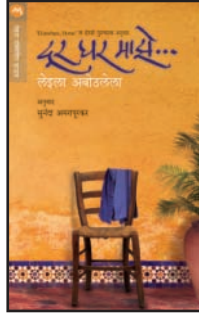
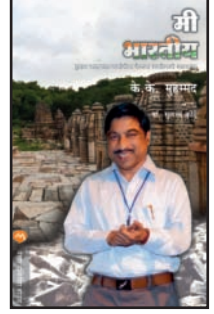
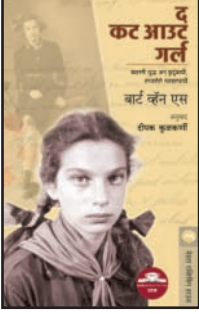

Book Available

मेहता मराठी ग्रंथजगत : सप्टेंबर, २०२१

'Registered' Postal Reg. No. PCW/086/2021 - 2023
 RNL No. MAHMAR/2000/02739
 No. CSO/Pune City/SR/3/2021 - Date : 10/01/2021
 Posting at BPC - Vishrambaug Wada, CSO, Pune - 411030.
 Publication Date : 11/09/2021 Posting Date : 11/09/2021

नवीन संहिता... नवा आशय...

मेहता मराठी ग्रंथजगत

१९४१, सदाशिव पेठ, माडीवाले कॉलनी, बाजीराव रोड,
 टेलिफोन भवन समोर, पुणे-३०. फोन-०२० २४४७६९२४

प्रति,

